

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.07 – МКР.2048 «С» 2023.11.06. 009. ПЗ

КОГУТА ДМИТРА ОЛЕКСАНДРОВИЧА

2023 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

НУБІП України

УДК 336:657.422

ПОГОДЖЕННЯ ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Декан економічного факультету Завідувач кафедри фінансів

НУБІП України

Анатолій ДІБРОВА

Наталія ШВЕЦЬ

(підпис) (підпис)

« » 2023 р. « » 2023 р.

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Управління ліквідністю аграрних підприємств»

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(код і назва)

Освітня програма Фінанси і кредит
(назва)

НУБІП України

Орієнтація освітньої програми
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

освітньо-професійна

Гарант освітньої програми
к.е.н., доцент

Руслана ОПАЛЬЧУК

(підпис)

НУБІП України

Керівник магістерської
роботи
д.е.н., доцент

(ПІБ)

Олена ЛЕМНІШКО
(ПІБ)

Виконав

Дмитро КОГУТ

(підпис) (ПІБ студента)

Київ - 2023

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан економічного факультету

д.е.н., проф. Анатолій ДБРОВА
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ)

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

Когута Дмитра Олександровича

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(код і назва)

Освітня програма Фінанси і кредит

(назва)

Орієнтація освітньої програми

освітньо-професійна

(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської роботи «Управління ліквідністю аграрних підприємств»

Затверджена наказом ректора НУБіП України №2048 «С» від 06.11.2023р.

Термін подання завершеної роботи на кафедрі 2023.11.06

(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської роботи: матеріали міжнародних науково-практичних конференцій, законодавчі та нормативно - правові документи, дані Держкомстату та ДФС України, фінансова звітність ТОВ «Інтерагроінвест»

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретико-методичні аспекти управління ліквідністю
2. Оцінка ліквідності аграрного підприємства
3. Шляхи удосконалення системи управління ліквідністю аграрного підприємства

Перелік графічного матеріалу (за потреби)

Дата видачі завдання « 25 » листопада 2022 р.

Керівник магістерської роботи

Олена ЛЕМШКО

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання

Дмитро КОГУТ

(підпис)

(прізвище та ініціали студента)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота на тему: «Управління ліквідністю аграрних підприємств» виконана на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Інтеграгросінвест» складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, і викладено на 106 сторінках комп'ютерного тексту, що містить 14 таблиць, 3 рисунки.

Метою роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних положень, розкритті науково-методичних основ та практичного інструментарю щодо управління ліквідністю аграрного підприємства.

Предметом дослідження сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів проблеми управління ліквідністю аграрних підприємств.

Об'єктом дослідження даної роботи є виробничо-фінансова діяльність та облікова робота ТОВ «Інтеграгросінвест».

Методи дослідження є сутності ліквідності аграрного підприємства, а також визначення заходів щодо стратегічного та оперативного управління ним.

Робота складається з вступу, трьох розділів і висновків та пропозицій. В першому розділі розглядаються теоретичні підходи до визначення поняття «ліквідність», форми та види, чинники, що обумовлюють проведення управління ліквідністю аграрного підприємств. У другому розділі проведено оцінку ліквідності аграрного підприємства. В третьому розділі шляхи удосконалення систем управління ліквідністю аграрного підприємства.

Теоретичні і методологічні засади даної роботи засновані на діалектичному методі, системному підході у вивченні соціально-економічних процесів та явищ, напрацюваннях науковців в теорії та практиці ринкових відносин в аграрному секторі, рекомендаціях наукових і дослідницьких організацій, нормативно-правових документів, що стосуються розвитку аграрних формувань в умовах ринку.

Ключові слова: ліквідність, фінансовий стан підприємства, платоспроможність, управління грошовими потоками підприємства.

		ЗМІСТ	
	ВСТУП		9
	РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ		12
	1.1. Поняття та сутність ліквідності, її значення в діяльності аграрних підприємств.....		12
	1.2. Чинники, що визначають ліквідність підприємства.....		29
	1.3. Методи управління ліквідністю підприємства		32
	РОЗДІЛ ІІ. ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ІНТЕРАГРОІНВЕСТ»		38
	2.1. Фінансово – економічна характеристика ТОВ «Інтерагроінвест».....		38
	2.2. Аналіз ліквідності аграрного підприємства.....		57
	2.3. Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів аграрного підприємства.....		64
	РОЗДІЛ ІІІ. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА		71
	3.1. Формування ефективного механізму управління ліквідністю аграрного підприємства.....		71
	3.2. Планування та оптимізація грошових потоків аграрного підприємства.....		76
	3.3. Напрямки удосконалення управління ліквідності аграрного підприємства		89
	ВИСНОВКИ		96
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		100

НУБІП України

НУБІП України

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах здійснення ефективної господарської діяльності підприємствами ускладняється фінансово-економічною кризою, політичною нестабільністю та військовими діями на Сході держави. Це призводить до скорочення виробництва, збільшення неплатоспроможних підприємств, втрати ринків збуту, обмеження доступу до сировинних ресурсів і гострого дефіциту фінансових ресурсів.

В умовах низької платоспроможності вітчизняних малих підприємств зростає увага власників і фінансових менеджерів до проблеми збалансованості грошових потоків і забезпечення ліквідності. З метою вирішення цієї проблеми необхідно більше уваги приділяти методам оцінки, управління та внутрішнього контролю за формуванням, розміщенням та використанням оборотних активів малими підприємствами на основі сформованої інформаційної системи для обґрунтованого прийняття управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію та реалізацію розробленої політики розвитку підприємства.

Такі обставини вимагають від всіх суб'єктів господарювання вирішення нових завдань, пов'язаних з підтримкою та забезпеченням їх стабільного економічного розвитку. У більшості вітчизняних підприємств спостерігається зростання питомої частки дебіторської та кредиторської заборгованості, більшість якої є простроченими, а також неефективне використання виробничих ресурсів та виробничої потужності, що призводять до

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деталізовано процес управління ліквідністю підприємства досліджують у своїх розробках Бланк І.О., Лігоненко Л.О., Мазаракі А.А., Ковальчук Т.В., Ситник Г.В., Ушакова Н.М. та інші науковці. Серед закордонних дослідників, що займалися питаннями оборотності операційних активів р. Брейлі, Є.Ф. Брігем, Е. Гелґрадт, С. Мейерс, Д. Ван Хорн. Постановка завдання.

Метою даної роботи є дослідження сутності ліквідності аграрного підприємства, а також визначення заходів щодо стратегічного та оперативного управління ним.

Виходячи із мети, було визначено такі основні його завдання:

- узагальнити та поглибити теоретичні основи поняття ліквідності та її значення в діяльності аграрних підприємств;

- здійснити оцінку сучасного стану показників ліквідності аграрного підприємства;

- ознайомитися з пропозиціями щодо напрямів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств;

- розробити пропозиції щодо оптимізації грошових потоків аграрного підприємства

- розробити напрямки удосконалення управління ліквідності аграрного підприємства

Об'єкт дослідження – ліквідність та платоспроможність підприємства та визначення напрямків їх вдосконалення.

Предмет дослідження – економічні відносини, що відображають особливості управління платоспроможністю та ліквідністю як складовими фінансової безпеки підприємства.

Методи дослідження. В процесі написання кваліфікаційної роботи було використано такі методи дослідження: теоретичного узагальнення і порівняння (розкриття природи понять «ліквідність» та «платоспроможність»), абстрактно-логічний метод (дослідження факторів впливу на ліквідність та платоспроможність), аналізу і синтезу (дослідження моделі управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства), методи економічного аналізу (проведення оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства та факторів впливу на ліквідність та платоспроможність підприємства), методи узагальнення і реалізації результатів (при формуванні висновків та пропозицій).

Інформаційною базою даної роботи стали законодавчі та нормативні акти України, статистичні та методичні матеріали Державної служби статистики України, Головного управління статистики в Київській області, річні звіти сільськогосподарського підприємства ТОВ «Інтерагроінвест», яке знаходиться на території Київської області Білоцерківського району, смт.

Ставище.

Використання результатів даної роботи у практичній діяльності сільськогосподарських підприємств дозволить кваліфіковано оцінити показники ліквідності і впроваджувати заходи щодо її активізації.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ

1.1. Поняття та сутність ліквідності, її значення в діяльності аграрних підприємств

Сучасна світова система та процеси, що в ній протікають, через фінансові канали трансмісії глобальних кризових явищ, значним чином впливають на економічну ситуацію в Україні. Існуючі потенційні негативні наслідки підсилюються наявністю системних протиріч в національній економіці.

Наслідком цього є зниження рівня ліквідності та платоспроможності підприємств України, що підриває довіру до них з боку інвесторів.

Діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання значною мірою ускладнюється тривалою кризою неплатежів, зростанням дебіторської та кредиторської заборгованості, несприятливим податковим законодавством, гострим дефіцитом фінансових ресурсів. Щоб утримати свої позиції в таких умовах, підприємствам необхідно постійно підтримувати і поліпшувати свої фінансові показники. Здатність суб'єктів господарювання вчасно та в повному обсязі розраховуватись за плановими платежами та погашати термінові зобов'язання, при цьому підтримуючи звичайний темп господарської діяльності, є однією з вимог фінансової стабільності підприємства та його конкурентоспроможності.

Ліквідність і платоспроможність підприємства дає йому можливість стабільно фінансувати власну діяльність, що відображається у забезпеченні фінансовими ресурсами та характеризує надійність фінансових відносин з іншими юридичними та фізичними особами. Саме тому, особливо постало питання аналізу та пошуку нових підходів до ефективного управління платоспроможністю підприємства.

Перехід України до нової форми економічних відносин, що ґрунтується на ринкових методах, зумовлює потребу вирішення нових завдань, пов'язаних з економічним розвитком підприємств. Адже нині діяльність вітчизняних

суб'єктів господарювання значною мірою ускладнюється тривалою кризою неплатежів, зростанням дебіторської та кредиторської заборгованості, несприятливим податковим законодавством, скороченням виробництва, гострим дефіцитом фінансових ресурсів. Тому практичного значення при співпраці з підприємством набуває його платоспроможність, тобто здатність своєчасно та у повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями.

В економічній теорії та на практиці не існує двозначності у трактуванні сутності понять «ліквідність підприємства» та «платоспроможність підприємства», а це означає що й системи оцінки цих категорій.

Спочатку, варто зазначити, що ці поняття тісно взаємопов'язані, але в жодному разі не тотожні. Варто розуміти, що поняття «ліквідність» стосується як окремих видів активів, так і їх сукупності в цілому («ліквідність балансу», «інвестиційна ліквідність») і підприємства як суб'єкта фінансових правовідносин.

На даний час діяльність українських суб'єктів господарювання ускладнюється повномасштабною війною, тривалою кризою неплатежів, зростанням кредиторської та дебіторської заборгованості, недосконалим податковим законодавством, скороченням виробництва, гострим дефіцитом фінансових ресурсів. Високий рівень конкуренції, волатильність фінансових ринків, недоступність джерел залучення фінансових ресурсів внаслідок високої вартості банківських кредитів та нерозвиненості фондового ринку створюють високі потенційні загрози для функціонування підприємств.

Одним з проявів таких загроз та неможливості їм протистояти є втрата необхідного рівня платоспроможності та банкрутство підприємств. Негативні тенденції у динаміці рівня платоспроможності підприємств констатуються науковцями [1] та практиками.

Розвиток підходів до розуміння платоспроможності відбувався по мірі становлення товарно-грошових відносин та концептуалізації фінансової науки.

Ретроспективний аналіз підходів до визначення платоспроможності дозволяє зробити висновок про розширення трактувань цього поняття, посилення його ролі у забезпеченні фінансового розвитку підприємства.

Проведене дослідження дає змогу зрозуміти, що поняття «платоспроможність», за своєю сутністю є досить широким, про що свідчить велика кількість підходів його визначення.

Платоспроможність – це важлива характеристика його фінансового стану, фінансового потенціалу, необхідна умова фінансової безпеки, при якому підприємство здатне виконувати у повному обсязі, у встановлений термін свої короткострокові та довгострокові зобов'язання, не порушуючи фінансову рівновагу та одночасно продовжуючи фінансування своєї операційної діяльності.

У свою чергу **В. В. Ковальов** наголошує, що основною характеристикою ліквідності підприємства є формальне перевищення (у вартості) оборотних активів над короткостроковими зобов'язаннями. «Говорячи про ліквідність підприємства, вони посилаються на наявність оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для відшкодування короткострокових зобов'язань, принаймні з порушенням умов відшкодування **договорів**» [6, с. 217]. Як

бачимо, основна відмінність у визначенні ліквідності балансу та ліквідності підприємства в даному випадку полягає у врахуванні фактора часу. Якщо при визначенні ліквідності балансу наголошується на необхідності взаємозв'язку різних видів зобов'язань за строками їх погашення з відповідними групами активів у частині їх перетворення в найбільш ліквідну форму (грошові кошти), то при визначенні ліквідності підприємства є, загалом, усі оборотні активи та поточні зобов'язання. Проте ми вважаємо, що здатність підприємства виконувати поточні фінансові зобов'язання визначається не тільки кількісною відповідністю активів і зобов'язань, а й термінами їх виконання.

Ліквідність активів – це їх здатність перетворюватися на гроші, тобто змінювати свою форму в часі без втрат поточної ринкової вартості. Таким

чином, ліквідність балансу можна трактувати як узгодженість активів за рівнем ліквідності з зобов'язаннями за строком погашення.

Платоспроможність виступає похідною від рівня ліквідності активів та ліквідності балансу та трактується як здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі провести розрахунки за своїми зобов'язаннями.

Платоспроможність як визначальна характеристика, що є індикатором можливості банкрутства завжди виступала важливим об'єктом дослідження. В умовах розвитку стейкхолдерського підходу, який постулює необхідність створення цінності та задоволення інтересів усіх зацікавлених сторін в процесі

господарської діяльності актуалізує питання вивчення платоспроможності.

Зважаючи на те, що платоспроможність підприємства є не лише характеристикою фінансового стану, а і відображенням захищеності інтересів різних контрагентів підприємства, її забезпечення безпосередньо пов'язане із захистом інтересів стейкхолдерів, а, відтак, і забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Таким чином, чітко пролідковується залежність платоспроможності від ліквідності підприємства, а саме стає зрозумілим, що чим вище буде міра ліквідності підприємства, тим вищий буде рівень і платоспроможності. Саме

ліквідність та платоспроможність підприємства характеризують стан його фінансового здоров'я.

Компанія може вважатися платоспроможною тільки тоді, коли буде мати чистий позитивний капітал і боргове навантаження, яким підприємство може ефективно управляти. Крім того, з іншої сторони, коли компанія має ліквідність на достатньому рівні, то це свідчить про забезпеченість коштами для сплати рахунків.

Для того щоб проаналізувати ліквідність та платоспроможність підприємства необхідно розрахувати та ґрунтовно оцінити певні фінансові показники. Звісно, що головним коефіцієнтом, який застосовують для встановлення здатності підприємства витримувати боргове навантаження, є

показник платоспроможності. Саме він характеризує достатність грошових коштів та їх еквівалентів для покриття поточних та довгострокових зобов'язань підприємства. Чим менше значення буде цього показника, тим вирогідність не виконання по своєму борговому навантаженню вища у підприємства. Отримані результати розрахунків показників ліквідності та платоспроможності в динаміці цікавлять різних користувачів фінансово-аналітичної інформації, як внутрішніх, так і зовнішніх. Так, абсолютна ліквідність більше всього буде цікавить постачальників сировини і матеріалів, так як цей показник показує яку частину зобов'язань можна покрити завдяки абсолютно ліквідними активами.

Промжна ліквідність приваблює до себе банківські установи, так як завдяки цьому коефіцієнту можна дізнатися, яка частина зобов'язань може бути покрита не тільки абсолютно ліквідними, але й миттєвими активами. А, от загальний Дефініція поняття «платоспроможність» Базецька Г. І. Бердар М.М. Сирота В.С. Непочатенко О.О. Характеризує кешту підприємства проводити свої платежі при наявності засобів. Характеризує кешту підприємства виконувати свої зобов'язання.

Характеризує можливість підприємства проводити розрахунки по зобов'язанням мінімізуючи ризики та не впливаючи на розвиток підприємства

Характеризує можливість підприємства своєчасно розраховуватись по строковим зобов'язанням грошовими ресурсами, які є в наявності Ковальов В.В.

Характеризується наявністю у підприємства коштів та їх еквівалентів, необхідних для негайного погашення кредиторської заборгованості стан (показник) ліквідності не залишиться без уваги покупцями і акціонерами, так як цей показник охоплює всі активи підприємства і встановлює можливості підприємства керувати своїм борговим тягарем [9].

Аналітики при дослідженні ліквідності та платоспроможності підприємства розраховують певних перелік показників, які формують на свій

розсуд і суб'єктивне бачення, для більш повного і всебічного аналізу. Якщо при аналізі беруться показники, які не мають нормативного значення, то їх значення визначається індивідуально, в залежності від галузі і виду діяльності підприємства, і бажано порівняти з аналогічними підприємствами.

Показники, що характеризують ліквідність та платоспроможність підприємства можуть бути розраховані як на дату проведення аналізу, на дату складання фінансової звітності підприємства, а також можуть бути розраховані і прогностичні показники на перспективу. Таким чином, показники ліквідності та платоспроможності, дозволяють оцінити кепету підприємства виконувати своє боргове навантаження як в даний момент часу, в короткостроковій та довгостроковій перспективі, а також в момент надзвичайних та кризових ситуацій.

Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства є однією із суттєвих і вагомих складових при аналізі фінансового стану підприємства, тому що низькі значення ліквідності підприємства можуть призвести до спаду дохідності, неплатежів, порушення договірної дисципліни і при збереженні цього в динаміці, може призвести з ймовірністю банкрутства підприємства [9].

На рівень ліквідності та платоспроможності впливають різні фактори. Найрозповсюдженим класифікатором чинників впливу на рівень ліквідності та платоспроможності є фіксування внутрішніх та зовнішніх факторів. Зовнішні фактори або загальноекономічні чинники підприємства являють собою фактори, на які підприємство не може вплинути або його вплив мізерний та незначний. До таких чинників можна віднести: грошово-кредитна політика, податкова політика, політичні, економічні, демографічні, соціальнокультурні та правові чинники, розвиток науки і техніки тощо. До внутрішніх факторів або мікроекономічних чинників підприємства відносять ті фактори, які повністю залежать від прийнятих форм, методів та організації діяльності та роботи на підприємстві. До таких чинників відносять: стан та

структура, необоротних та оборотних активів, стан і структура капіталу підприємства, рівень дебіторсько-кредиторської заборгованості, наявність грошей та їх еквівалентів, рівень техніки, технології та організації виробництва, маркетингова та цінова політика, фінансова планування та прогнозування тощо [10].

Досліджуючи рівень ліквідності та платоспроможності підприємства, а також фактори внутрішнього і зовнішнього впливу слід враховувати, що дані чинники мають різний вплив на стан підприємства, як позитивний, так і негативний. Якщо дослідити позитивний вплив факторів, то це покаже своє відображення в показниках рентабельності, ліквідності та платоспроможності.

Прикладом може виступати ситуація, коли спостерігається сприятлива ринкова конюктура, держава розробляє політику щодо підтримки вітчизняних товаровиробників, виробничий процес налагоджений і безперебійний, система управління на підприємстві розроблена ефективно і функціонує злагоджено, підприємство сприяє розвитку виробництва продукції високої якості – все це призводить до збільшення виручки від реалізації та покращенню всіх показників фінансового стану [11].

Останнім часом в країні спостерігається зростання кількості підприємств з низькою платоспроможністю, які опинилися в такому становищі завдяки неефективному плануванню виробництва і збуту продукції, неефективне використання основних, трудових та матеріальних ресурсів, неефективно розроблена політика забезпечення оборотними ресурсами підприємства, інфляція тощо. Тому, задля покращення фінансового становища підприємства, а відповідно і ліквідність та платоспроможність необхідно постійно, ретельно і системно проводити аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства, розробляти оптимізаційну політику щодо витрат на підприємстві, контролювати розподіл прибутку та розробляти ефективну стратегічну фінансову політику на підприємстві [12].

Провівши дослідження рівня ліквідності та платоспроможності, визначивши фактори впливу, зробивши ґрунтовні висновки щодо проведеного дослідження – слід запропонувати основні напрями щодо покращення ліквідності та платоспроможності підприємства. Дані напрями мають бути направлені на ефективне управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства через формування системи, яка включає всі елементи фінансового менеджменту

Ліквідність підприємства, з одного боку, залежить від вимог, встановлених до платежів, з іншого, від можливості здійснювати ці платежі. У вітчизняній літературі існує точка зору, згідно з якою підприємство називається ліквідним, якщо воно здатне виконати свої зобов'язання перед кредиторами, бюджетом, страховими компаніями, орендодавцями, працівниками, постачальниками, причому ці зобов'язання мають бути виконані у встановлені строки. Якщо платіжна здатність на даний момент перевищує платіжне зобов'язання, зазначене підприємство визначається як ліквідне [13; 19].

У цьому сенсі ми дотримуємося таких визначень ліквідності балансу та ліквідності компанії. Ліквідність балансу – це здатність суб'єкта господарювання перетворювати активи в готівку та погасити свої платіжні зобов'язання в будь-який момент, точніше, це ступінь покриття боргових зобов'язань компанії її активами, термін погашення яких відповідає терміну погашення платіжних зобов'язань. Ліквідність підприємства - це його здатність нести відповідальність різними видами активів, окремо або в цілому, за своїми платіжними зобов'язаннями в будь-який момент поточного та планового періоду відповідно до укладених договорів, і може бути забезпечена як активами, зростання, та збільшення зобов'язань.

З позиції короткострокової перспективи фінансовий стан підприємства оцінюється показниками ліквідності та платоспроможності.

Сьогодні пошук можливостей для зміцнення та підвищення фінансового стану та стійкості, стає одним з пріоритетних завдань господарюючих суб'єктів і на швидкість вирішення має впливати комплексний системний аналіз діяльності підприємства. Всі суб'єкти господарювання, які будують свою діяльність на засадах комерційних розрахунків, мають використовувати методикою оцінки фінансового стану підприємства, в умовах ринкової економіки. Це застосовують з метою швидкого управління активами і пасивами господарства, забезпечення стабільності, належного іміджу підприємства і головне - досягнення високих кінцевих результатів

Платоспроможність і ліквідність визначають фінансовий стан підприємства, але вони мають відмінності. Виконання довгострокових фінансових зобов'язань характеризує платоспроможність, а здатність виконувати короткострокові зобов'язання та швидко реалізовувати активи для залучення грошових коштів є ліквідністю.

Розрізняють два види платоспроможності: поточну (короткотермінову) та перспективну. Поточна платоспроможність характеризує поточний стан розрахунків на підприємстві та аналізується на основі даних про його фінансові потоки: приплив грошових коштів має забезпечити покриття поточних зобов'язань підприємства. Крім того, поточна платоспроможність характеризує спроможність підприємства сиплатити свої поточні зобов'язання негайно або в найближчому майбутньому. Саме тому це поняття тотожне ліквідності підприємства. Перспективна платоспроможність аналізує можливість підприємства в середньо- та довготерміновій перспективі вчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Крім того, це поняття тісно пов'язане із поняттям фінансової стійкості підприємства та залежить від оптимального розміщення його активів і джерел їх формування [8].

Розглядаючи суть поняття «ліквідність», можна виділити такі його особливості. Так, Тарасенко Н. В. розуміє ліквідність «як спроможність підприємства перетворювати свої активи на гроші без втрати їх ринкової

вартості для покриття всіх необхідних платежів у міру настання їх термінів та швидкість здійснення цього перетворення» [9, с. 262]. На думку Бланка І. О.,

ліквідність є спроможністю окремих видів майнових цінностей бути швидко перетвореними в грошову форму без втрати своєї поточної вартості в умовах складеної кон'юнктури ринку [10, с. 475]. Здатність цінностей легко

перетворюватися в гроші, тобто в абсолютно ліквідні активи для своєчасного покриття всіх необхідних платежів, є ліквідністю підприємства, – наголошує Філімоненков О. С. [11]. За визначенням Базілінської О. Я., «ліквідність

підприємства характеризує можливість надходження грошових коштів не лише за рахунок реалізації активів, а й за рахунок залучення додаткових зовнішніх коштів». Разом із таким визначенням ліквідності

платоспроможність авторка розуміє як можливість постійної сплати боргів у відповідні терміни [12]. Як мобільність підприємства визначає ліквідність

Костирко Р. А., зазначаючи, що, ліквідність – це мобільність підприємства, його можливість (за появи будь-яких обставин) завдяки внутрішнім і зовнішнім джерелам оперативно знайти резерви платіжних засобів, необхідних для погашення боргів і постійно, на будь-який момент часу,

підтримувати рівновагу між обсягами та термінами перетворення активів у грошові кошти й обсягами та термінами погашення зобов'язань [13].

Щодо процесу оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства, то об'єктом під час оцінювання є оборотні активи підприємства, його зобов'язання, грошові потоки та процеси, що впливають на них.

Суб'єктами під час оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства є керівники та персонал підприємства, а також його стейкхолдери (постачальники, інвестори, банківські та фінансові установи тощо). Зацікавленість у аналізі платоспроможності та ліквідності

підприємства пояснюється тим, що ці характеристики характеризують фінансовий стан підприємства, його стійкість.

Відповідно до завдань з оцінювання і цілей, які заявляють суб'єкти оцінювання, формується і головна мета проведення оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства. Зв'язок мети оцінювання із засобами її досягнення за допомогою показників пояснює кількість визначених критеріїв.

Слід зазначити, що ліквідність є головним критерієм платоспроможності підприємства і взагалі проблем управління фінансами підприємства, оскільки впливає на основні визначальні параметри діяльності, серед яких: фінансова стійкість, ділова активність, кредитоспроможність, конкурентоздатність та інші.

Ліквідність є виміром платоспроможності та має зв'язок із різними ризиками, серед яких і втрата платоспроможності підприємства при недостатній ліквідності. Не тільки недостатня ліквідність є негативним явищем, таким самим негативним є надмірна ліквідність підприємства, що породжує неповернення дебіторської заборгованості, матеріальний ризик, який провалється в надлишку запасів підприємства, ризик інфляційних процесів активів та зниження оборотних активів, та інші. Невідповідний рівень ліквідності підприємства може стати причиною втрати фінансової стійкості на ринку.

Кількісне вираження критеріїв ліквідності та платоспроможності має відображення в показниках, що характеризують їх рівень. Так, наступним елементом процесу оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства є інформаційне забезпечення.

Інформаційне забезпечення – це система одержання, оцінки, зберігання та переробки даних, створена з метою вироблення управлінських рішень. Воно є важливим етапом і необхідною умовою організації та проведення аналізу. Це пояснюється тим, що від складу, змісту, якості вихідних даних залежить ефективність аналітичного дослідження, об'єктивність і дієвість його результатів. Інформаційне забезпечення – це створення бази даних, комплексу інформаційних засобів, необхідних для дослідження господарської діяльності

та вирішення завдань управління [14]. Інформаційне забезпечення оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства та період оцінювання мають особливості. Так, щодо інформаційного забезпечення розрізняють статичну та динамічну платоспроможність.

Визначення статичної платоспроможності здійснюється на певну дату та є характеристикою здатності підприємства виконувати зобов'язання за рахунок реальних грошових коштів. В основі дослідження динамічної платоспроможності лежить аналіз грошового обороту підприємства, тобто визначення та порівняння обсягів вхідного (надходження коштів) і вихідного (витрачання коштів) грошових потоків підприємства протягом певного періоду часу [15].

Щодо періоду оцінювання ліквідності та платоспроможності виділяють поточну та перспективну платоспроможність.

Поточна (фактична) платоспроможність визначає наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів для виконання розрахунків за поточною кредиторською заборгованістю на певну дату або впродовж періоду оцінки. Перспективна платоспроможність характеризує здатність підприємства здійснювати виконання платіжних зобов'язань у майбутньому періоді [15]. Залежно від інформаційної бази та періоду аналізу класифікують основні методичні підходи до оцінювання платоспроможності та ліквідності підприємства.

Серед методів проведення оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства найчастіше застосовуваним є коефіцієнтний метод. Цей метод ґрунтується на розрахунку відносних показників ліквідності: коефіцієнта абсолютної ліквідності, коефіцієнта проміжної ліквідності та коефіцієнта загальної ліквідності.

Мних Є. В. і Барабаш Н. С. у своїх дослідженнях щодо оцінювання платоспроможності пропонують використовувати:

▲ коефіцієнт абсолютної платоспроможності як відношення суми грошових коштів у національній та іноземній валютах до короткострокових зобов'язань з нормативними межами 0,1–0,2;

▲ коефіцієнт термінової платоспроможності, який розраховується як відношення грошових коштів, їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій до короткострокових зобов'язань за платежами (0,25–0,35);

▲ коефіцієнт проміжної платоспроможності, який визначається як відношення суми грошових коштів, їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій, реальної короткострокової дебіторської заборгованості до короткострокових зобов'язань за платежами (0,7–0,8);

▲ коефіцієнт загальної платоспроможності, який визначається як відношення суми оборотних активів до короткострокових зобов'язань (2–2,5)

[17, с. 203–205].

Недоліком коефіцієнтного аналізу є його статичність, а саме, те, що він проводиться на певну дату за даними поточного балансу підприємства.

За рекомендаціями Шморган Н. П. і Головка І. В., під час оцінювання ліквідності до складу показників платоспроможності потрібно включати поряд із відносними показниками абсолютний показник оборотних активів або показник величини капіталу підприємства. Цей показник характеризує суму поточних активів, яка сформована за рахунок власного капіталу [див. 18, с. 54]. Для оцінки стійкості підприємства в майбутньому доцільним є порівняння цього показника з аналогічним у конкурентів на ринку.

Для проведення комплексної оцінки платоспроможності підприємства науковцями запропоновано застосовувати інтегральний метод, який засновано на побудові загального інтегрального показника.

Існує метод оцінювання платоспроможності відповідно до складеного платіжного календаря, де показуються надходження грошових коштів відповідно до джерел їх формування, а також відображаються за визначений час строкові зобов'язання [19]. Такий метод застосовується всередині

підприємства, коли на підставі сформованого платіжного календаря підприємство може коригувати платіжні можливості, чого не можна зробити, якщо застосовувати коефіцієнтний аналіз.

На сьогодні ще не визначено єдиних підходів до оцінки ліквідності активів за здатністю й термінами їх перетворення в засоби платежу. Більшість учених виділяє високо, помірно та малоліквідні активи [23].

Іншу характеристику активів за ступенем ліквідності дає І.А. Блак, окреслюючи абсолютно, високо, середньо, малоліквідні та неліквідні активи [13].

Щодо пасивів балансу, то вони, як відомо, групують ся за ступенем терміновості їх оплати на:

- термінові – короткострокові і довгострокові кредити та позики, не погашені в строк, а також розрахунки з оплати праці, з бюджетом та позабюджетних платежах, страхуванню, за виданими векселями (залежно від терміну погашення), заборгованість за товари, роботи і послуги, не оплачені в строк;

- короткострокові - короткострокові кредити банків, розрахунки з кредиторами за товари, роботи і послуги, строк оплати яких ще не настав, а також частина заборгованості за довгостроковими позиками, що повинна бути погашена в поточному періоді;

- довгострокові – довгострокові кредити банків;
- постійні – джерела власних і притриманих до них коштів. При

проведенні аналізу балансу підприємства, на самперед здійснюють класифікацію активів підприємства за їх ліквідністю та пасивів за терміновістю оплати (див. таблицю 1.1).

Баланс підприємства вважають абсолютно ліквідним, якщо:

$$A1 \geq P1 ; A2 \geq P2 ; A3 \geq P3 ; A4 \leq P4.$$

Таблиця 1.1.

Класифікація активів та пасивів підприємства

Групи активів	Умовне позначення	Характеристика	Групи пасивів	Умовне позначення	Характеристика
Високоліквідні.	A1	Грошові кошти.	Найбільш термінові.	П1	Кредиторська заборгованість.
Середньоліквідні.	A2	Дебіторська заборгованість	Короткострокові.	П2	Короткострокові кредити та позикові кошти.
Низьколіквідні.	A3	Матеріальні цінності	Довгострокові	П3	Довгострокові кредити та позикові кошти.
Неліквідні.	A4	Основні засоби.	Постійні.	П4	Джерела власних коштів.

Джерело

Загальний показник ліквідності, для комплексної оцінки ліквідності балансу, визначають за формулою:

$$(A1 \times BA1 + A2 \times BA2 + A3 \times BA3) / (П1 \times BP1 + П2 \times BP2 + П3 \times BP3),$$

де

BA – питома вага відповідних груп активів в їх загальному підсумку;

BP – питома вага відповідних груп пасивів в їх загальному підсумку.

Загальний показник ліквідності балансу демонструє відношення сум всіх платіжних засобів до сум всіх платіжних зобов'язань і обов'язково з врахуванням їх ліквідності. Даний показник дасть змогу порівняти баланси підприємств за досліджувані періоди, порівняти баланси різних підприємств та визначити найліквідніші баланси.

Основні коефіцієнти які розраховують при оцінці ліквідності:

✓ коефіцієнт абсолютної ліквідності;

✓ коефіцієнт швидкої ліквідності;

✓ коефіцієнт покриття.

Дані показники розраховують за даними форми № 1. Використовуючи зіставлення поточних активів з поточними зобов'язаннями підприємства (див. таблиця 1.2).

Таблиця 1.2.

Показники оцінки ліквідності підприємства

№ з/п	Назва показника	Нормативне (рекомендоване) значення	Призначення (опис)
1	2	3	4
1	Коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності).	> 2	Характеризує достатність оборотних засобів для покриття своїх боргів.
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності.	> 1	Показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена безпосередньо за рахунок грошових коштів, але і за рахунок очікуваних фінансових надходжень.
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності.	> 0,2	Характеризує негайну готовність підприємства ліквідувати короткострокову заборгованість.
4	Робочий капітал (розмір власних оборотних засобів).	Середнє галузеве	"фінансова подушка", яка теоретично дає можливість підприємству погасити всі або більшу частину своїх короткострокових зобов'язань та продовжувати працювати.

Джерело

Коефіцієнт покриття дає загальну оцінку ліквідності активів, та показує, яка величина поточних активів господарства припадає на 1 гривню поточних зобов'язань. Якщо дані активи перевищують поточні зобов'язання то підприємство можна розглядати як таке, що успішно функціонує.

Коефіцієнт покриття = $\frac{\text{Оборотні активи} + \text{Витрати майбутніх періодів}}{\text{Поточні зобов'язання} + \text{Доходи майбутніх періодів}}$

Якщо досліджуваний показник високий, то це пов'язано із надлишковим виробничим запасом, понадплановою завантаженістю готової продукції, зростанням дебіторської заборгованості, із уповільненням обертання капіталу.

Коефіцієнт покриття, який дорівнює показнику 2 (або ≥ 1), означає що підприємство має можливість погасити поточні зобов'язання.

Цей підхід пояснюється практикою, яка склалася. Відповідно до цього підходу при ліквідації активів їхня продажна ціна становить приблизно 0,5 від їх ринкової вартості (на аукціоні). Тобто, якщо вартість активів зменшиться в два рази, то виручки, яка залишилася, буде достатньо для закриття поточної заборгованості і в тому випадку, якщо до ліквідації коефіцієнт дорівнював 2:1.

Якщо значення коефіцієнта покриття дорівнює від 1 до 1,5, то це свідчить, що підприємство вчасно погашає борги.

Критичне значення коефіцієнта покриття - 1.

Зниження цього коефіцієнта буде означати зростаючий ризик неплатоспроможності.

Якщо значенні коефіцієнта покриття менше одиниці, то підприємство має неліквідний баланс.

Коефіцієнт швидкої ліквідності - на відміну від коефіцієнта покриття, враховує якість оборотних активів та є більш жорстким показником ліквідності, тому що розраховуючи його потрібно враховувати найбільш ліквідні поточні активи.

Коефіцієнт швидкої ліквідності = $\frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси} + \text{Витрати майбутніх періодів}}{\text{Поточні зобов'язання} + \text{Доходи майбутніх періодів}}$.

Орієнтовне найменше значення цього коефіцієнта - 1. Але ця оцінка носить умовний характер.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає, яка частина поточних зобов'язань негайно може бути погашена.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності = $\frac{\text{Грошові кошти та їх еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання} + \text{Доходи майбутніх періодів}}$.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності - не меншим 0,2-0,25.

1.2. Чинники, що визначають ліквідність підприємства

Індикаторами ліквідності називаються дані, за допомогою яких управлінці можуть сформулювати більш чітке уявлення про фінансове становище підприємства, а також більш детальні дані для прийняття рішень. Незважаючи на те, чи потрібно зменшувати витрати, поліпшувати фінансовий менеджмент чи постійно проводити оцінку та зміцнювати фінансовий потенціал підприємства, значення ліквідності підприємства можуть мати велику вагу.

Основним засобом оцінки фінансового стану підприємства є коефіцієнти ліквідності. Ліквідність має два виміри, якщо вона визначена як здатність реалізовувати активи в готівку,:

- 1) час, що необхідний для перетворення активу у готівку;
- 2) визначеність реалізованої ціни. Завжди він вимірюється

коефіцієнтом:

- а) поточний коефіцієнт;
- б) оборотність запасів;
- в) коефіцієнт швидких активів;
- г) оборот кредиторської заборгованості;
- д) оборот дебіторської заборгованості.

Часто ліквідність вимірюють «поточним коефіцієнтом» або «коефіцієнтом швидкої втрати». Поточний коефіцієнт складається з усіх поточних активів, і запаси теж включаємо, порівняно з поточними зобов'язаннями. Коефіцієнт швидкої втрати виключає запаси та складається з готівки, інших активів, які можна швидко конвертувати в кошти, готівку. Кредитори вважають коефіцієнт швидкої втрати є головним показником, який відображає здатності підприємства виконувати свої кредиторські зобов'язання, так як запаси не кожного разу можна швидко обернути в готівку.

Важливість ліквідності підприємства в загальній оцінці фінансового стану підприємства залежить від ряду факторів. По-перше, якщо фірма

невелика з мінімальними товарними запасами, працює в основному з готівкою, грошові потоки можуть бути постійними. Тому тут ліквідність не буде індикатором фінансового стану підприємства, оскільки присутність готівки буде постійною протягом року, а кошти не пов'язані з запасами чи дебіторською заборгованістю. У складних операціях із більшою кількістю

запасів, ліквідність підприємства набуває більшого значення як показник фінансового стану підприємства. Наприклад, якщо маємо виробника сільськогосподарських культур, який купує сировину в березні місяці, але на даний момент не отримує гроші, аж доки цей урожай не буде передано на

ринку восени, тому він має враховувати рахунки, що необхідно сплатити протягом відповідного вегетаційного періоду. Власник розплідника з великим оборотним капіталом, який він виділяє для висадження дерев або кущів, також має уважно слідкувати за ліквідністю, враховуючи роботу і час, які необхідні для реалізації його продукції та перетворення його на гроші.

У галузі сільського господарства, запаси є дуже важливим аргументом, який надає перевагу в процесі ретельного управління ліквідністю. Без цього великий баланс може ввести дезорієнтувати, у випадку якщо компанія має за мету орієнтуватися на товарні запаси щоб оплатити операційні витрати та борги.

Наступним фактором, який має властивість впливати на ліквідність - це період загального життєвого циклу операції. Якщо компанія зріла, то швидше за все, вона матиме меншу кількість вимог до капіталу порівнюючи з новим бізнесом, який розвивається, через потрібні інвестиції в основні засоби в міру зростання бізнесу. Наприклад, якщо ціни на врожай низькі то вони чинять більший тиск на грошовий потік, аніж високі ціни. Ліквідність завжди дає можливість вибору: ті підприємства які мають достатню ліквідність завжди можуть скористатися знижками на дострокову оплату праці, можуть

домовитися про вигідніші умови купівлі та матимуть кращі позиції для розширення або інвестицій, коли з'являються такого роду можливості. Запаси

можуть допомогти балансу відмінно виглядати, але складність оплачування рахунків за запаси, це особливо тоді коли вони не швидко продаються. Інвентаризація може виступати необхідним злом для більшості підприємств.

На це може витратитися багато коштів, а якщо це рослини чи худоба, то це може потребувати також і значного обслуговування. Управління запасами це стільки, скільки потрібно, але завдяки якому менше, тому що це може бути критичним для багатьох організацій. Можна об'єднати в систему всі існуючі види ліквідності як об'єктів так і суб'єктів, за єдиною класифікаційною ознакою – обсягом фізичного капіталу (рис. 1.1).

1	1.1	Рівень ліквідності макросуб'єктів
	1.2	ліквідність держави ліквідність регіонів
2	2.1	Рівень ліквідності мікросуб'єктів
	2.2	ліквідність мікросуб'єктів 2.2 – ліквідність самостійних структурних елементів мікросуб'єктів
3	3.1	Рівень ліквідності об'єктів
	3.2	ліквідність груп об'єктів ліквідність індивідуальних об'єктів

Класифікація видів ліквідності

Ліквідність підприємства є основною фінансовою змінною в залежності від структури аграрного бізнесу. Дуже важливо збалансувати підтримку досить високої короткострокової ліквідності разом з можливістю отримати більші прибутки та в ширшому контексті прийняти обґрунтовані бізнес-рішення.

Організації повинні розуміти наслідки для ліквідності, які можуть настати від збою платіжної системи та мати план якщо настане надзвичайна ситуація, як це виправити. Організації мають розробляти різні сценарії стресу, які містять ті події, і використовувати результати за основу при побудові плану на випадок надзвичайних ситуацій, включаючи, потенційно, розробку резервних служб, щоб уникнути вузьких місць грошових потоків. Якщо

установа покладається на двосторонній кредит (наприклад, кореспондентські або багаторівневі платіжні послуги) та/або системи відстрочених чистих розрахунків для здійснення критичних у часі платежів, вона повинна розуміти умовні вимоги до застави через те, що у випадку, пов'язаному з іменем, вона буде змушена змінитись до валового розрахунку в режимі реального часу або еквівалентних методів.

1.3. Методи управління ліквідністю підприємства

Для того, щоб витримати в умовах ринкової економіки та не допустити банкрутства, підприємствам потрібно орієнтуватися, як керувати фінансами, якою має бути структура капіталу, як за складом так і за джерелом утворення та яку частку мають займати власні кошти і позикові [6, с. 359].

Основні завдання аналізу ліквідності:

- по-перше, своєчасна та об'єктивна діагностика ліквідності, платоспроможності підприємства;
- по-друге, встановлення порушень та вивчення причин їх утворення;
- по-третє, пошук резервів для поліпшення ліквідності підприємства;
- по-четверте, розроблення чітких рекомендацій, які будуть спрямовані на ефективніше витрачання фінансових ресурсів та підвищення платоспроможності підприємства [75, с.228].

Основними джерелами інформації, які необхідні для проведення аналізу ліквідності підприємства, є: бухгалтерський баланс, звіт про рух капіталу та інші форми звітності, звіт про фінансові результати, інформація первинного та аналітичного бухгалтерського обліку, що розшифровує та деталізує окремі статті його балансу.

На рис. 1.2 представлено основні методичні підходи, які стосуються аналізу ліквідності залежно від інформаційної бази та періоду аналізу.

Методичний інструментарій щодо оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства побудований на системі показників. Виділяють три рівні платоспроможності:

1) грошова платоспроможність - характеризується коефіцієнтом абсолютної платоспроможності, який визначає платоспроможність та орієнтує на те, яку частку поточних зобов'язань господарство може виконати негайно високоліквідними оборотними активами.

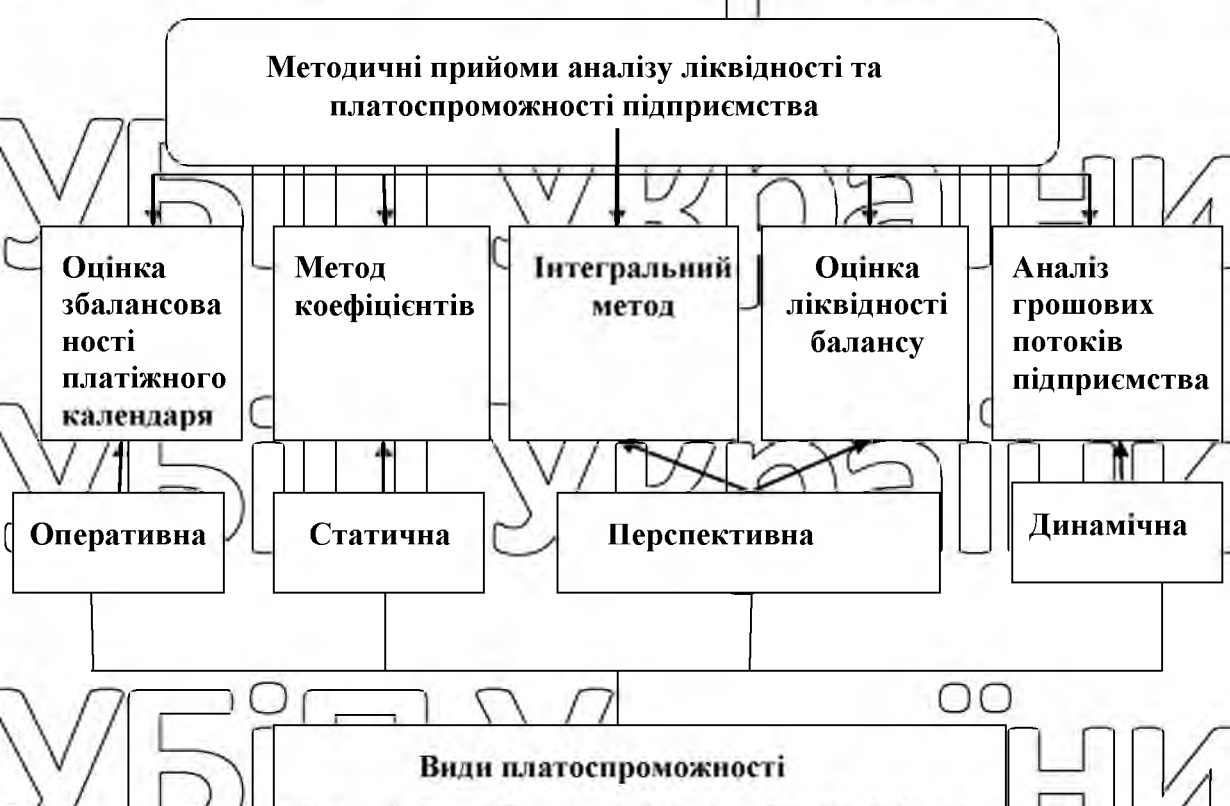

Рис. 1.2. Методичні підходи до аналізу ліквідності та платоспроможності

Джерело

Даний показник - найбільш жорсткий критерій щодо оцінки платоспроможності. Нормативне значення цього коефіцієнта має бути $> 0,2$, і це означає, що підприємство платоспроможне та його високоліквідні оборотні активи перекривають поточні зобов'язання не менше ніж на 20%.

2) розрахункова платоспроможність (коефіцієнт проміжної платоспроможності) визначає можливу платоспроможність підприємства з урахуванням надходжень від дебіторів, у майбутньому. Цей показник показує частку поточних зобов'язань яку підприємство може покрити завдяки високо-та середньоліквідним активам. Цей коефіцієнт дає можливість розрахувати рівень платоспроможності підприємства за період, який дорівнює показнику тривалості одного обороту поточної дебіторської заборгованості, значення якого повинно перебувати в діапазоні 0,7-0,8 та за умови повного та своєчасного її погашення;

3) майнова платоспроможність (коефіцієнт загальної платоспроможності) - комплексний показник оцінювання платоспроможності підприємства, який відображає відношення суми оборотних активів до показника поточних зобов'язань. Цей коефіцієнт орієнтує на прогностичні платіжні можливості на перспективу. Теоретичне значення показника - 1.5-2 [71].

В контексті дослідження умов забезпечення платоспроможності щодо ліквідності коштів, важливого значення набуває наявність у підприємства позитивної структури балансу, розрахунок якої пов'язаний з визначенням двох коефіцієнтів: загальної ліквідності та забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами. Ці показники є критеріями оцінювання структури балансу підприємства.

Якщо коефіцієнт загальної ліквідності $>$ або $=$ 1.5, а коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами $>$ або $=$ 0,1, то така структура балансу вважається задовільною, а підприємство платоспроможним.

Якщо попередні критерії не виконуються, то це означає про незадовільну структури балансу і неплатоспроможність підприємства.

Отже, можемо сформулювати наступні рекомендації:

– порівнюючи темпи росту оборотних активів та темпами росту поточних зобов'язань, то перший показник має бути вищим за другий;

– збільшення обсягів оборотних активів має супроводжуватися зменшенням на цю ж саму величину вартості необоротних активів;

– мінімальні вкладення капіталу у важколіквідні оборотні активи і максимальне недопущення вкладень у неліквідні;

– потребу зростання нерозподіленого прибутку та статутного капіталу можливо забезпечити за рахунок збільшення величини власного капіталу підприємства.

Отже, мінімізації ризику несплати за зобов'язаннями сприяє наявність та забезпечення ліквідності активів, що в свою чергу буде підвищувати рівень фінансової безпеки підприємства.

Беззаперечним результатом забезпечення довгострокової платоспроможності є збалансована структура джерел формування капіталу.

Формування достатньої кількості власного капіталу в складі джерел фінансування стає гарантом постійної можливості підприємства закривати свої зобов'язання.

Принципи для формуванні системи показників оцінки [11];

– адекватності системи показників дублюванню процесів, які проходять як з ліквідністю так із платоспроможністю підприємства;

– наявності інформаційного забезпечення щодо розрахунку показників;

– можливості чітко визначати алгоритм розрахунку, що забезпечує однозначне розуміння та трактування одержаного результату фахівцями;

– оптимальності - кількість показників з точки зору поставлених цілей, виключення повторення однозначних показників, а також комплексності й системності дослідження.

В досліджуваній літературі є місце для різноманітних методичних підходів щодо оцінки ліквідності та платоспроможності суб'єктів господарювання та їх можна, класифікувати: [27; 33; 43].

– за глибиною проведення оцінки - це експрес аналіз і фундаментальний аналіз;

– за формуванням початкової інформації розподіляють: на основі встановлених форм фінансової звітності; на основі комплексного використання цих джерел та форм оперативного і управлінського обліку; на основі фінансового планування;

– за вартісною оцінкою активів і пасивів поділяють: на основі індивідуальної оцінки окремих його елементів; на основі загальної оцінки манна підприємства; на основі ліквідаційних оцінок, роздрібних чи ринкових дій;

– за урахуванням фактора часу поділяють: статичні та динамічні; поточні й перспективні;

– за структуризацією активів і пасивів підприємства поділяють: на основі системи національних рахунків; на основі загальноприйнятих бухгалтерських стандартів;

– за перевагами, що віддаються тим чи іншим показникам поділяють: на основі розрахунку фінансових коефіцієнтів; на основі абсолютних показників; на основі розрахунку інтегральних показників.

Основними функціями аналізу ліквідності та платоспроможності підприємств є:

1. Аналіз платіжної здатності: ця функція дозволяє оцінити здатність підприємства вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами та постачальниками. Для цього використовуються різні показники, такі як коефіцієнт структури оборотних активів та заборгованості

2. Аналіз ліквідності: ця функція допомагає визначити здатність підприємства оплатити свої поточні зобов'язання без проблем. Для цього використовуються показники, такі як коефіцієнт поточної ліквідності та коефіцієнт швидкого ліквідності.

3. Аналіз фінансової стійкості: ця функція визначає стійкість підприємства до фінансових труднощів і ризиків. Вона включає оцінку різних показників, таких як коефіцієнт фінансової незалежності та коефіцієнт фінансової стійкості.

4. Аналіз рентабельності: ця функція оцінює здатність підприємства отримувати прибуток від своєї діяльності. Для цього вивчаються показники, такі як рентабельність активів та рентабельність власного капіталу.

5. Аналіз платіжного балансу: ця функція оцінює прибутки та витрати підприємства, щоб встановити стан його фінансового здоров'я. Вона включає аналіз розрахункових зобов'язань, активів та заборгованості підприємства.

Ці основні функції дозволяють оцінити фінансову стабільність та здатність підприємства до забезпечення своєї діяльності та сплати своїх зобов'язань. Вони є важливими інструментами для прийняття фінансових рішень та забезпечення успішної діяльності підприємства.

Провівши дослідження, можна зробити висновки, що для всієї підприємства повинні мати ліквідні кошти, так як це є запорукою їх подальшого розвитку. Тому кожне підприємство повинно обирати правильні, найбільш ефективні методи управління власними коштами, які в з часом принесуть йому прибутки і забезпечать поточну платоспроможність та ліквідність і перспективну.

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ II. ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

ТОВ «ІНТЕРАГРОІНВЕСТ»

2.1. Фінансово – економічна характеристика ТОВ «ІНТЕРАГРОІНВЕСТ»

Об'єктом дослідження даної роботи є ТОВ «Інтерагроінвест» та його виробничо-фінансова діяльність та облікова робота. Згідно Статуту повна назва товариства – Товариство з обмеженою відповідальністю «Інтерагроінвест», скорочена назва - ТОВ «Інтерагроінвест».

Досліджуване підприємство діє на підставі установчого документа – Статуту, Цивільного кодексу України та Господарського, Законів України «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про господарські товариства» та іншого чинного законодавства в Україні.

ТОВ «Інтерагроінвест» засноване 05.02.2004 р., з дня його державної реєстрації. Дані про державну реєстрацію підприємства були занесені до Єдиного державного реєстру під номером 10741200000000238, підприємству присвоєний код ЄДРПОУ – 32855584, керівником підприємства «ІНТЕРАГРОІНВЕСТ» є Тертичний Олександр Вікторович, відповідно до Витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців.

ТОВ «Інтерагроінвест» знаходиться в Київській області Білоцерківського району, смт. Ставище, вул. Сергія Цимбала,4.

Підприємство розташоване на території міста Ставище, яке знаходиться на лівому березі річки Гнилий Тікич, за 6 км на схід від автомагістралі Київ - Одеса, за 136 км на південь від Києва. На даний час досліджуване підприємство займається виробництвом сільськогосподарської продукції, її реалізацією на внутрішньому і на зовнішньому ринках.

Північна частина розташована в межах Поліської низовини. На сході територія захоплює частину Придніпровської низовини. Найбільш підвищені

і розчленовані південні та південно-західна частини, які належать до Придніпровської височини. Поверхня переважно рівнинна.

Клімат помірно-континентальний. Кліматичні умови сприяють вирощуванню більшості сільськогосподарських культур притаманних Європі, зокрема зернових та технічних культур (бобові та олійні культури). Річна

кількість опадів становить 580-620 мм. Середня температура січня становить 7°C, липня - +19,5°C.

ТОВ «Інтерагроінвест» має правовий статус суб'єкта - юридичної особи.

Тобто має самостійний баланс, розрахунковий та інші рахунки в установах банків, кутовий та інші штампи, круглі печатки, фірмові бланки, логотип, реквізити, знак для товарів та послуг, які необхідні для здійснення діяльності.

Основним видом діяльності підприємства є (КВЕД - 2010) згідно Витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, - це вирощування зернових культур, бобових культур і насіння олійних культур Крім основного виду діяльності воно має право паралельно займатися і іншими видами діяльності, які визначено у Відомостях з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України:

01.45 Розведення овець і кіз;

01.43 Розведення коней та інших тварин родини конячих;

01.42 Розведення іншої великої рогатої худоби та буйволів;

01.41 Розведення великої рогатої худоби молочних порід;

01.19 Вирощування інших однорічних і дворічних культур.

Статутний капітал ТОВ «Інтерагроінвест» становить 425000 грн, відповідно до статті 6 Статуту, засновниками товариства підприємства є:

ТОВ «ГЛЕНКОР ІНДАСТРІТ НІЗЕРЛАНДС Б.В» - товариство з обмеженою відповідальністю – розмір частки в статутному фонді становить

4 250 грн.

ТОВ «Ренеско Б.В» - приватне товариство з обмеженою відповідальністю
— розмір частки в статутному фонді — 420 750 грн.

Використовуючи показники річних звітів ТОВ «Інтергроінвест» за 2019 рік, за 2020 рік, за 2021 рік було здійснено аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства в динаміці, за три останні роки.

Від забезпеченості основними виробничими фондами, наявності і ефективності використання, цих ресурсів, в господарстві, залежить виробнича діяльність кожного господарства. Найбільша природна цінність Київщини є її родючі землі, значна частина яких чорноземи.

Під структурою посівних площ розуміють відсоткове співвідношення посівних площ всіх наявних на підприємстві сільськогосподарських культур. Визначаючи структуру посівних площ, виходять із відповідних підприємству економічних і природних умов господарства. Тому, фінансово-економічну характеристику підприємства почнемо з аналізу структури і складу земельних угідь, табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Склад і структура посівних площ ТОВ «Інтергроінвест» за 2018 – 2020р.

Назва культури	2019р.		2020р.		2021р.		Відносне відхилення, %	
	Площа, га	В % до підсумку	Площа, га	В % до підсумку	Площа, га	В % до підсумку	2021 р. до 2019р.	2021 р. до 2020 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Культури зернові та зернобобові	838	63,51	2060,8	56,65	2273,53	62,27	170,89	10,22
Пшениця озима	475	35,77	867,5	23,81	770,53	21,13	58,79	-11,37
Кукурудза на зерно	233	17,73	1197,4	23,82	7502	41,22	100	26,03
Пшениця яра	310	9,09	-	-	-	-	-100	-

Культури технічні	470	36,29	1570,66	43,15	1371,56	37,53	185,66	-12,58
Соя	270	21,13	-	-	-	-	-100	-
Ріпак озимий	200	15,15	-	-	-	-	-100	-
Соняшник	-	-	1570,76	43,15	1371,56	37,53	100	-12,78
Всього с/г угідь	1318	100	7268,45	100	13290,57	100	176,36	0,36

Провівши розрахунки до даної табл. 2.1, можна зробити висновки щодо складу і структури посівних площ ТОВ «Інтерагроінвест». Даний аналіз свідчить про те, що посівна площа у 2021 році порівняно з 2019 та 2020 роками відповідно збільшились на 176,36 % та на 0,36 %.

В структурі посівних площ найвагомішу частку займають посіви сої, відповідно у 2019 році – 21,13 %, у 2020 та 2021 році – показники не змінились, а в порівнянні 2021 р. до 2019р. і 2020 р. збільшились посіви кукурудзи на 100% та 26,03%

Спеціалізація - одна з форм суспільної організації виробництва, в основі якої лежить поділ праці. Поділ праці веде до диференціації її окремих видів, а їх концентрація на основі збільшення економічно раціональних розмірів - до масового, або спеціалізованого, виробництва. Отже, спеціалізація, з одного боку, є наслідком концентрації однорідного виробництва, а з іншого - результатом суспільного поділу праці.

Внутрішньогосподарська спеціалізація являє собою подальший розвиток спеціалізації підприємства шляхом відокремлення виробництва окремих видів продукції або його технологічних стадій на окремих внутрішньогосподарських підрозділах - бригадах, фермах, загонах, ланках, кооперативах.

Спеціалізація аграрних підприємств - це переважаюче виробництво в них відповідного виду (видів) продукції, для якого тут існують найсприятливіші природно-економічні умови. Ця форма спеціалізації розвиває і поглиблює

територіальну спеціалізацію. Якщо в межах останньої можуть бути сприятливі умови для виробництва, скажімо, шести і більше видів продукції, то через внутрішньогоєєіодарську диференціацію природно-економічного фактора в окремо взятому підприємстві можуть бути найкращі умови для виробництва лише частини видів продукції з усього їх переліку, притаманного для даної зони, мікрозони і т. д.

Особливо негативним явищем сучасного стану розвитку спеціалізації є та обставина, що чимало великих холдингових структур повністю відмовились від виробництва тваринницької продукції, насичуючи поле сівозміни культурами, що швидко мінералізують ґрунт, руйнують його структуру, проте їх продукція є високоліквідною.

Таким чином, з формальної точки зору можна стверджувати, що процес спеціалізації сільськогосподарських підприємств набув розвитку, але це однобічна рослинницька спеціалізація, що не спроможна вирішити питання ефективного відтворення родючості землі і забезпечення продовольчої безпеки країни. На сьогодні лише одна галузь птахівництва набула прискореного збалансованого розвитку і може слугувати прикладом переваг спеціалізованого виробництва.

Одним з основних показників, які визначають спеціалізацію сільськогосподарського підприємства стала структура товарної продукції.

Цей показник відображає спеціалізацію за допомогою словесної формули. Що складається з галузей, що мають питому вагу в структурі товарної продукції більше 20 %. Додатково можуть вказуватися, як розвинені, ті галузі, продукція яких в структурі займає 15–20 %.

Структуру товарної продукції визначають як відсоткове співвідношення вартості продукції окремих культур, галузей, в загальній сумі вартості товарної продукції по господарству, яку приймають за 100 %.

З проведеного аналізу, Табл. 2.2., можна зробити висновок, що підприємство за останні три роки отримувало прибутки, тому що доходи підприємства перевищували витрати.

Таблиця 2.2

Структура грошових надходжень від реалізації товарної продукції

ТОВ «Інтерагроінвест» за 2019 - 2021 рр.

Галузі/продукція	2019		2020		2021		Відносне відхилення, %	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2021 р. до 2019	2021 р. до 2020 р.
Пшениця озима	8260	48,66	147882	35,69	262468	34,08	3081,45	77,38
Кукурудза на зерно	2347	13,83	114902	27,91	217748,3	28,18	9138,31	89,39
Соя	2405	14,17	-	-	-	-	-100	-
Ріпак озимий	3138	18,51	-	-	-	-	-100	-
Пшениця яра	571	3,33	-	-	-	-	100	-
Соняшник	159	1	112852	27,22	197880	25,60	116994,57	75,24
ВСЬОГО по р-цтву	16910	100	375656	100	678116,3	100	3907,69	80,41
ВРХ	-	-	1461,8	0,25	60672	7,78	100	4048,25
Молоко	-	-	16438,8	3,97	27758,2	3,51	100	68,76
Мед	-	-	859,1	0,11	139	0,02	100	-82,56
Інші	-	-	114,4	0,02	247	0,02	100	116,49
ВСЬОГО по т-цтву	-	-	18875,30	4,47	88837,20	11,44	100	370,55
Послуги	-	-	18641,30	4,41	2960,50	0,28	100	-84,02
ВСЬОГО по	16910	100	413182,7	100	769915,1	100	4450,23	86,24

господарств ву

Розрахунки, які проведено до даної табл. 2.2, відображають структуру грошових надходжень від реалізації товарної продукції ТОВ «Інтерагроінвест» за останні три роки. Даний аналіз свідчить про те, що грошові надходження по підприємству у 2021 році порівняно з 2019 та 2020 роками відповідно збільшилась на 100 %, що становить 769915,10 тис. грн та на 86,24 %, що становить 4450,23 тис. грн. У структурі грошових надходжень найбільшу частку становить виручка від реалізації кукурудзи, відповідно у 2019 році – 13,83 %, у 2020 році – 27,71 %, у 2021 році – 28,18, що становить у 2019 році – 2347,00 тис. грн, у 2020 році – 114902,00 тис. грн, у 2021 році – 217748,3 тис. грн. У структурі грошових надходжень найменша виручка склала від реалізації меду, відповідно у 2019 році – 0 %, у 2020 році – 0,11 %, у 2021 році – 0,02 %, що становить 0 тис. грн, 859,1 тис. грн, та 139 тис. грн.

З даного аналізу зрозуміло, що спеціалізацією підприємства ТОВ «Інтерагроінвест» є вирощування зерново-технічних культур.

На сьогоднішній день зростає необхідність отримання найвищих результатів з оптимально-мінімальними витратами, забезпечуючи раціональне витрачання коштів підприємства. Для відображення доходів у бухгалтерському обліку та для їх оподаткування надзвичайно важливим є визначення доходів. А витрати є одним з факторів, які впливають на результат фінансово-господарської діяльності організацій і підприємств.

В даних умовах господарювання підприємства усіх форм власності вимагають пильного вивчення витрат. Доходом підприємства є повна виручка, одержувана підприємством від реалізації своєї продукції, робіт і послуг.

Витрати підприємства - сумарні витрати фірми на випуск продукції.

Проаналізуємо структуру доходів і витрат підприємства ТОВ «Інтерагроінвест» в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Структура доходів і витрат підприємства ТОВ «Інтерагроінвест» за 2019

– 2021 рр.

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відносне відхилення, %	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2021 р. до 2019р.	2021 р. до 2020р.
	1	2	3	4	5	6	7	8
Доходи:								
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1690	92,0	344309	97,7	641582	93,0	3691,84	86,24
Інші операційні доходи	1440	7,79	18604	5,03	47252	6,75	3159,35	153,81
Дохід від участі в капіталі	-	-	-	-	-	-	-	-100
Інші фінансові доходи	-	-	55	0,01	380	0,05	-	-97,80
Інші доходи	-	-	-	-	375	0,05	-	-97,83
Разом доходів:	18360	100	362988	100	689233	100	3654,03	89,88
Витрати:								
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	24263	82,0	248182	78,7	471348	75,0	1841,80	89,88
Адміністративні витрати	1881	6,30	31432	9,89	39444	6,18	1986,31	25,38

Витрати на збут	477	1,55	15587	4,85	64616	10,19	13170,13	314,25
Інші операційні витрати	2527	8,49	16607	5,28	42011	6,59	1556,23	153,01
Фінансові витрати	-	-	452	0,05	96119	1,43	-	1984,10
Втрати від участі в капіталі	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші витрати	344	1,10	2516	0,70	812	0,03	132,10	-67,36
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом витрат:	2953	100	31481	100	62790	100	2025,38	99,38
	2		7		0			

Розмір сільськогосподарського підприємства характеризують багато показників: вихід продукції (валової і товарної); наявність землі, основних виробничих фондів, техніки, поголів'я; площа багаторічних насаджень, культивацийних споруд та число зайнятих працівників. Один з найбільш стабільних показників земельна площа підприємства. З цим фактором в більшій мірі, ніж з іншими, пов'язана потреба господарства в основних фондах і капітальних вкладень на виробниче будівництво, меліорацію, пристрій дорожньої мережі. У ряді випадків для встановлення розміру підприємства доцільно використовувати і інші показники. Розміри підприємства відображені у табл. 2.4.

Для визначення рівня оснащення господарства основними фондами застосовують такі показники: фондозабезпеченість, фондоозброєність фондівдача, фондомісткість.

Таблиця № 2.4

Розміри виробництва ТОВ «Інтерагроінвест» за 2019 – 2021 роки

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відносне відхилення, %	
				2021 р. до 2019 р.	2021 р. до 2020 р.
1	2	3	4	5	6
Валова продукція	357906,8	322649,5	565629,5	1734,35	1934,81
Товарна продукція, тис. грн.	24272	248191	471357	184180	89,91
Земельна площа с.-г. угідь, га.	1318	7268,47	13290,57	997,62	172,81
Середньорічна вартість основ-них фондів – всього, тис. грн.	5573,4	48496,4	66679,4	1096,36	37,48
Середньорічна вартість оборо-тних фондів – всього, тис. грн.	25194,4	602873,4	792071,4	3043,82	31,37
Всього працівників, чол.	43	466	637	1340	36,61
Валовий прибуток, тис. грн..	(7352)	96126	170237	2415,22	77,0
Чистий прибуток, тис. грн.	(11171)	48170	61722	652,47	28,12
Показники:					
Фондозабезпеченість, грн.	4,22	66,71	5,01	1,0	0,21
Фондоозброєність, грн.	126,66	103,84	104,50	-17,48	0,63
Фондовіддача, грн.	14,20	6,64	98,46	593,13	1380,0
Фондомісткість, грн	0,06	0,14	0,01	-85,56	-93,23
Рівень рентабельність, %	-30,27	38,72	36,11	-219,21	-6,74
Загальний рівень рентабельність, %	-3,11	14,94	0,93	-130,11	-93,70
Норма прибутку, %	-36,30	7,30	7,18	-119,78	-2,80

Провівши розрахунки до даної табл. 2.4, ми можемо проаналізувати основні показники, які характеризують розміри виробництва за останні три роки. Даний аналіз показав, що забезпеченість підприємства основними

засобами частково погіршилась. Так фондозабезпеченість підприємства у 2021 році порівняно з 2019 знизилася відповідно на - 0%, що становить 3,16 тис. грн, а порівняно з 2020 р. – залишилась не змінною. На збільшення цих показників вплинуло збільшення середньорічної вартості основних фондів підприємства у 2021 році порівняно з 2019 та 2020 роками відповідно на 1096,36 % та на 37,48 %. Дані показники вказують на те, що підприємство за останні три роки здійснює капітальні інвестиції в основні засоби, а існуючі основні фонди зношуються.

З проведених досліджень, можна зробити висновок, що показники використання основних засобів за останні три роки покращилася, так як фондовіддача у 2021 році порівняно з 2019 та 2020 роками знизилася відповідно на 593,13 та на 1880,0%, фондомісткість відповідно також збільшилася на 85,56 % та на 93,23 %.

Аналізуючи дані табл. 2.4, можна зробити висновок, що показники рівня рентабельності та норми прибутку загалом останні три роки збільшились. Так, рівень рентабельності реалізованої продукції в 2021 р. порівняно з 2019 збільшилась відповідно з на 219,21 % а порівняно з 2020 р. зменшилась на 6,74%, рівень рентабельності діяльності піднявся у 2021 році порівняно з 2019 та 2020 роками відповідно на 130,11 % та на 93,70%, а норма прибутку – відповідно на 119,78 % та на 2,80 %.

На підвищення цих показників вплинуло збільшення валового прибутку та чистого прибутку у 2021 році порівняно з 2019 та 2020 рр., відповідно валовий прибуток піднявся на 2415,22% та на 77,10 %, а чистий прибуток - на 625,47 % та на 28,12%. Отже, проведені розрахунки показників діяльності підприємства за останні три роки показують що ТОВ «Інтерагроінвест» є рентабельним підприємством.

Основним звітним документом фірми є бухгалтерський баланс, який являє собою моментальний знімок фінансово-господарського стану фірми на певну

дату. Баланс - звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал [21].

Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату [21]. Для вивчення фінансового стану підприємства необхідна інформація про економічні ресурси, що ним контролюються, його фінансову структуру, ліквідність та платоспроможність, а також здатність адаптуватись до змін середовища, в якому воно функціонує.

Під час аналізу балансу підприємства рекомендується використовувати горизонтальний і вертикальний аналіз фінансової звітності.

Горизонтальний аналіз полягає у зіставленні фінансових даних підприємства за два періоди у відносному та абсолютному вимірюваннях [33].

Проведемо горизонтальний аналіз фінансової звітності ТОВ «Інтерагроінвест» на підставі даних балансу за 2021 рік (додаток Ж) в таблиці

2.5

Таблиця 2.5

Горизонтальний аналіз балансу ТОВ «Інтерагроінвест» за 2021 р.,

тис. грн

АКТИВ	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	54	63	9	18,87
первісна вартість	322	359	38	11,84
накопичена амортизація	269	296	28	10,45
Незавершені капітальні інвестицій	988	31363	30376	3077,61
Основні засоби:	48220	46074	-2145	-4,45
первісна вартість	188649	187756	-892	-0,47
знос	140430	141682	1252	0,89

Довгострокові біологічні активи	2930	3671	742	25,33
Усього за розділом I	52196	81171	28983	-55,54
II. Оборотні активи				
Запаси	384349	430553	46204	12,02
Виробничі запаси	25232	23154	-2078	-8,24
Незавершене виробництво	61679	115114	53435	86,63
Готова продукція	185060	229496	44436	24,01
Товари	112378	62759	-49619	-44,15
Поточні біологічні активи	3535	5390	1855	52,48
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги: чиста реалізаційна вартість	210754	107651	103103	-48,92
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	6993	10673	3680	52,62
з бюджетом	4762	9909	5147	108,08
Інша поточна дебіторська заборгованість	107049	200951	93902	87,72
Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті	439	1636	1197	272,67
Готівка	51	130	79	154,90
Рахунки в банку	388	1506	1118	288,14
Витрати майбутніх періодів	43073	49450	6377	14,81
Інші оборотні активи	882	6094	5212	590,93
Усього за розділом II	761836	822307	60471	7,94
III. Необоротні активи та групи вибуття				
БАЛАНС	814032	903478	89454	10,99
ПАСИВ				
I. Власний капітал				
Зареєстрований капітал	715	715	0	0,00

Додатковий капітал	811	811	0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	322536	384259	61723	19,14
Усього за розділом I	324062	385785	61723	19,05
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Інші довгострокові зобов'язання	-	-	-	-
Усього за розділом II				
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредит банків	115598	176225	60627	52,45
Поточна кредиторська забаргованість:				
за товари роботи і послуги	182950	116472	-66478	-36,34
з бюджетом	3272	3444	172	5,26
з страхування	258	558	300	116,28
з оплати праці	1201	2257	1056	87,93
Поточна кредиторська забаргованість за одержаними авансами	1	64331	64330	6433000,00
Поточні забезпечення	2913	5332	2419	83,04
Доходи майбутніх періодів	-	2474	2474	100,00
Інші поточні зобов'язання	183769	146600	-37169	-20,23
Всього по розділу III	489962	517693	27731	5,66
IV. Зобов'язання пов'язані з необоротними активами				
БАЛАНС	814024	903478	89454	10,99

Наведені дані в таблиці 2.5 дають змогу зробити такі висновки:

1. Загальна сума активів збільшилася на 89454 тис. грн, що становить 10,99 %. Це збільшення відбулося переважно за рахунок значного збільшення незавершеного виробництва. Абсолютна величина збільшення по даній статті балансу становила 53435 тис. грн, що становить 86,63%. Також на збільшення активів вплинуло і збільшення вартості незавершених капітальних інвестицій на 30376 тис. грн, що становить 30,77,61%.

2. Що стосується структури оборотних активів, то можна зазначити, що вона значно покращилася. Виробничі запаси збільшилися за рік на 46204 тис. грн, або на 12,02%.

3. Аналіз пасивів підприємства показує, що зобов'язання підприємства збільшилися на 27731 тис. грн або на 5,66 %. Підприємство має кредиторську заборгованість перед працівниками по виплаті заробітної плати, а також перед бюджетом по сплаті податків та ЄСВ. Дана кредиторська заборгованість зросла на кінець звітного періоду відповідно на 1056 тис. грн (87,93%), 172 тис. грн (5,26% та на 300 тис. грн (16,28%).

При цьому слід зазначити, що динаміка показників ліквідності є негативною. Збільшення поточної заборгованості підприємства знижує ліквідність підприємства і його фінансову стійкість.

Вертикальний аналіз балансу дає змогу зробити висновок про структуру балансу у звітному періоді, а також проаналізувати динаміку цієї структури. Технологія вертикального аналізу полягає у тому, що загальну суму балансу приймають за 100 % і кожен статтю фінансової звітності подають у вигляді процентної частки від прийнятого базового значення [33].

Проведемо вертикальний аналіз фінансової звітності ТОВ «Інтерагроінвест» на підставі даних балансу за 2021 рік (додаток Ж) в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Вертикальний аналіз балансу ТОВ «Інтерагроінвест» за 2021 рік, тис. грн.

Назва статті	На початок року	На кінець року	Частка у % до суми балансу на поч. року	Частка у % до суми балансу на кін. року
1	2	3	4	5
АКТИВ				
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	54	63	0,01	0,01
первісна вартість	322	359	0,04	0,04
накопичена амортизація	269	296	0,03	0,03
Незавершені капітальні інвестиції	988	31363	0,12	3,47
Основні засоби:	48220	46074	5,92	5,10
первісна вартість	188649	187756	23,17	20,78
знос	140430	141682	17,25	15,68
Довгострокові біологічні активи	2930	3671	0,36	0,41
Усього за розділом I	52196	81171	6,41	8,98
II. Оборотні активи				
Запаси	384349	430553	47,22	47,66
Виробничі запаси	25232	23154	3,10	2,56
Незавершене виробництво	61679	115114	7,58	12,74
Готова продукція	185060	229496	22,73	25,40
Товари	112378	62759	13,81	6,95
Поточні біологічні активи	3535	5390	0,43	0,60
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги: чиста реалізаційна вартість	210754	107651	25,89	11,92
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	6993	10673	0,86	1,18
з бюджетом	4762	9909	0,58	1,10

Інша поточна дебіторська заборгованість	107049	200951	13,15	22,24
Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті	439	1636	0,05	0,18
Готівка	51	130	0,01	0,01
Рахунки в банку	388	1506	0,05	0,17
Витрати майбутніх періодів	43073	49430	5,29	5,47
Інші оборотні активи	882	6094	0,11	0,67
Усього за розділом II	761836	822307	93,59	91,02
III. Необоротні активи та групи вибуття	-	-	-	-
БАЛАНС	814032	903478	100,00	100,00
ПАСИВ				
I. Власний капітал				
Зареєстрований капітал	715	715	0,09	0,08
Додатковий капітал	811	811	0,10	0,09
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	322536	384259	39,62	42,53
Усього за розділом I	324062	385785	39,81	42,70
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Інші довгострокові зобов'язання	-	-	-	-
Усього за розділом II	-	-	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредит банків	115598	176225	14,20	19,51
Поточна кредиторська заборгованість:				
за товари роботи і послуги	182950	116472	22,47	12,89
з бюджетом	3272	3444	0,40	0,38
з страхування	258	558	0,03	0,06
з оплати праці	1201	2257	0,15	0,25

Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1	64331	-	7,12
Поточні забезпечення	2913	5332	-	-
Доходи майбутніх періодів	-	2474	-	0,27
Інші поточні зобов'язання	183769	146600	22,58	16,23
Всього по розділу III	489962	517693	60,19	57,30
IV. Зобов'язання пов'язані з необоротними активами	-	-	-	-
БАЛАНС	814024	903478	100,00	100,00

Здійснюючи вертикальний аналіз балансу підприємства в таблиці 2.6, можна зробити такі висновки.

1. Частка обігових активів у балансі підприємства є значною, але впродовж року вона трохи зменшилася: на початок року вона становила понад 93,59%, на кінець – 91,02%, що погано впливає на фінансову стійкість та ліквідність підприємства.

2. Частка основних засобів у балансі підприємства є не менш значною, порівняно з оборотними активами і впродовж року зросла: на початок року вона становила понад 6,41%, а на кінець – 8,98%, що позитивно впливає на фінансову стійкість та ліквідність підприємства.

3. Власний капітал підприємства становить 39,81% на початок року і 42,70% - на кінець року від загальної суми пасивів, це збільшення відбулося за рахунок збільшення частки нерозподіленого прибутку на кінець 2021 року.

4. ТОВ «Інтерагроінвест» немає довгострокових зобов'язань підприємства.

5. Поточні зобов'язання підприємства є досить значними, на початок року вони становлять – 60,19%, на кінець – 57,30%, тобто існує тенденція до зменшення кредиторської заборгованості.

Отже, основними висновками, зробленими під час вертикального аналізу балансу підприємства, можуть бути такі:

- структура статей балансу активу балансу вказує, на те що фактично змін в структурі необоротних та оборотних активів майже не відбулося;
- проявляється позитивна тенденція до зменшення частки дебіторської заборгованості;
- в структурі пасиву балансу є позитивні зміни: збільшення частки власного капіталу та зменшення частки зобов'язань.

2.2. Аналіз ліквідності аграрного підприємства

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні статей активу, що згруповані за ознакою ліквідності та розташовані у порядку її спадання, зі статтями пасиву, що згруповані за ознакою строковості та розміщені в порядку збільшення термінів погашення зобов'язань. Для визначення ліквідності балансу групи активів і пасивів зіставляють між собою [30, с. 203].

Залежно від ступеня ліквідності активи підприємства розділяються на такі групи:

A1 – високоліквідні – «грошові кошти і поточні фінансові інвестиції»,
 A2 – швидколіквідні – уся дебіторська заборгованість, що буде погашена за умовами договорів; A3 – повільноліквідні – запаси, поточні біологічні активи, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів; A4 – важколіквідні – необоротні активи та необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття.

Пасиви балансу групуються за терміновістю їхньої оплати: П1 – найтерміновіші – поточна кредиторська заборгованість; П2 – короткострокові – короткострокові кредити банків; П3 – довгострокові – довгострокові зобов'язання і забезпечення; П4 – постійні – зобов'язання перед власниками, формування власного капіталу та зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття.

Розглянемо показники ліквідності ТОВ «Інтерагроінвест» на основі даних фінансової звітності за 2021 рік.

В табл. 2.7 наведені координати показників кожної з груп, які подані вище.

Таблиця 2.7

Координати показників, які застосовуються для оцінки ліквідності балансу

АКТИВ		ПАСИВ	
Назва групи	Код рядка ф. №1	Назва групи	Код рядка ф. №1
Найліквідніші активи (A ₁)	1160;1165	Найбільш термінові пасиви (П ₁)	1615,1620, 1625,1630, 1690
Активи, що швидко реалізуються (A ₂)	1125;1155	Короткострокові кредити банків і позики (П ₂)	1600,1610
Активи, що повільно реалізуються (A ₃)	1100;1110; 1170;1190	Довгострокові кредити банків і позики (П ₃)	1510,1515
Активи, що важко реалізуються (A ₄)	1095	Постійні пасиви (П ₄)	1495,1665

В табл. 2.8 наведені дані для оцінки ліквідності балансу на підставі показників балансу за 2021 рік.

Таблиця 2.8

Оцінка ліквідності балансу ТОВ «Інтерагроінвест» за 2021 рік, тис. грн

АКТИВ (назва групи)	на		ПАСИВ (назва групи)	на		Платіжний надлишок (+) або нестача (-)	
	початок року	кінець року		початок року	кінець року	2020 р.	2021 р.
А	1	2	Б	3	4	5 = 1 - 3	6 = 2 - 4
Найліквідніші активи (A ₁)	438	1635	Найбільш термінові пасиви (П ₁)	374363	338993	-	-
Активи, що швидко реалізуються (A ₂)	329557	329183	Короткострокові кредити банків і позики (П ₂)	115597	176224	373924	337357
						213959	152958

Активи, що повільно реалізуються (A ₃)	431838	491486	Довгострокові кредити банків і позики (П ₃)	-	431838	491486
Активи, що важко реалізуються (A ₄)	52187	81170	Постійні пасиви (П ₄)	324061	388258	-
БАЛАН	814023	903477	БАЛАНС	814023	903477	X

Для визначення ліквідності балансу підприємства необхідно зіставити

розрахунки за групами активів і зобов'язань. Баланс вважається абсолютно ліквідним, коли має місце така ситуація:

- ✓ найбільш ліквідні активи (A₁) ≥ найбільш термінові зобов'язання (П₁);
- ✓ активи, які швидко реалізуються (A₂) ≥ короткострокові пасиви (П₂);
- ✓ активи, які повільно реалізуються (A₃) ≥ довгострокові пасиви (П₃);
- ✓ активи, які важко реалізуються (A₄) ≤ постійні пасиви (П₄).

За даними ТОВ «Інтерагроінвест» на кінець 2020 року:

- ✓ $A_1 = 438 \leq P_1 = 374363$;
- ✓ $A_2 = 329557 \geq P_2 = 115597$;

✓ $A_3 = 431838 \geq P_3 = 0$;

✓ $A_4 = 52187 \leq P_4 = 324061$

За даними ТОВ «ІНТЕРАГРОІНВЕСТ» на кінець 2021 року:

✓ $A_1 = 1635 \leq P_1 = 338993$;

✓ $A_2 = 329183 \geq P_2 = 176224$;

✓ $A_3 = 491486 \geq P_3 = 0$;

✓ $A_4 = 81170 \leq P_4 = 388258$

Отже, як свідчить аналіз даних розрахунків, баланс досліджуваного підприємства за звітний період не є абсолютно ліквідним, оскільки не виконується перше співвідношення ($A_1 \geq P_1$).

На початок звітної періоду найліквідніші активи не покривають найбільш термінові зобов'язання на суму 373924 тис. грн, на кінець звітної періоду – на суму 337357 тис. грн.

У відносному вираженні: на початок звітної періоду найліквідніші активи покрили найбільш термінові зобов'язання на $((438 : 374363) \cdot 100) = 0,12\%$, на кінець звітної періоду – на $((1635 : 338993) \cdot 100) = 0,47\%$.

Незважаючи на те, що в кінці звітної періоду найліквідніші активи значно виросли порівняно з початком звітної періоду, величина їх виявилась недостатньою для покриття найбільш термінових зобов'язань.

Однак, решта співвідношень, крім першого, свідчать про наявність оборотних активів у такому обсязі, який дозволяє підприємству підтримувати певну фінансову стійкість.

Можна оцінити поточну і перспективну ліквідність у абсолютних величинах за такими формулами:

поточна ліквідність:

$$ТЛ = (A1 + A2) - (П1 + П2)$$

перспективна ліквідність:

$$ПЛ = A3 - П3$$

Поточна ліквідність досліджуваного підприємства за формулою становить:

- на початок звітної періоду

$$ТЛп = (430 + 329557) - (374363 + 115597) = -159964 \text{ тис. грн.}$$

- на кінець звітної періоду

$$ТЛк = (1635 + 329183) - (338993 + 176224) = -184398 \text{ тис. грн.}$$

Перспективна ліквідність досліджуваного підприємства за формулою становить:

- на початок звітної періоду

$$ПЛп = 431838 - 0 = 431838 \text{ тис. грн.}$$

- на кінець звітної періоду

$$ПЛк = 491486 - 0 = 491486 \text{ тис. грн.}$$

Аналіз наведених вище результатів розрахунків свідчить про відсутність поточної ліквідності на початок та кінець звітного періоду, тому що найліквідніші активи не перекривали відповідні зобов'язання на суму 159964 тис. грн на початку року та на 184398 тис. грн в кінці звітного року.

Надлишок коштів групи А3 над коштами групи П3 свідчить про перспективну ліквідність балансу на початок і кінець звітного періоду.

Проведемо розрахунок відносних показників ліквідності. Для зручності використання розглянемо методику обчислення коефіцієнтів ліквідності шляхом дії над групами статей і координатами окремих статей ф. №1 "Баланс"

(таблиця 2.10).

Таблиця 2.10

Методика обчислення коефіцієнтів ліквідності

Коефіцієнт	Методика обчислення на основі групи статей
Поточної ліквідності	$(A_1 + A_2 + A_3) : (П_1 + П_2)$
Швидкої ліквідності	$(A_1 + A_2) : (П_1 + П_2)$
Абсолютної ліквідності	$A : (П_1 + П_2)$

Розрахунки коефіцієнтів ліквідності за даними звітного періоду наведені в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Оцінка показників ліквідності балансу ТОВ «Ітерагроінвест» за 2021р.

Коефіцієнт	на	на	Абсолютне відхилення	Нормативний (оптимальний) рівень
	початок року	кінець року		
А	1	2	3=2-1	4
Поточної ліквідності	1,54	1,62	0,08	0,20 – 0,35
Швидкої ліквідності	0,79	0,77	-0,02	0,70 – 0,80
Абсолютної ліквідності	0,002	0,004	0,002	2,00 – 2,50

Отже, на кінець звітного періоду порівняно з початком періоду коефіцієнт поточної ліквідності виріс на 0,08 пункту, коефіцієнт абсолютної

ліквідності – на 0,002 пункту, а коефіцієнт швидкої ліквідності знизився на 0,02 пункту. Однак зростання коефіцієнта абсолютної ліквідності не сприяло доведенню його рівня до нормативного (оптимального) значення. А от коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності і на початок, і на кінець періоду відповідають нормативному рівню.

В сукупності найліквідніших активів і активів, що швидко реалізуються, які становлять чисельник коефіцієнта швидкої ліквідності, питома вага дебіторської заборгованості на початок звітного періоду становить 63,89%, на кінець періоду – 32,4 %. За таких співвідношень окремих груп активів швидка ліквідність залежить, насамперед, від реального і своєчасного повернення боргів.

До того ж, за рахунок найліквідніших активів можна покрити термінові зобов'язання на 0,09 % на початок звітного періоду і на 0,2 % на кінець періоду.

Підсумовуючи сказане, можна прийти до висновку, що у звітному періоді, з невеликим застереженням, баланс є неліквідним. Це пояснюється тим, що величина оборотних активів недостатня порівняно з короткостроковими пасивами.

Висновки на основі значення відносних показників ліквідності щодо реального стану підприємства більш песимістичні порівняно з абсолютними величинами ліквідності. Все це явно може бути обумовлено незадовільною структурою балансу.

Аналіз ліквідності балансу підприємства відіграє важливу роль для характеристичного фінансового стану. Ліквідність є головним фактором, який визначає ступінь ризику вкладень в оборотні активи.

Проведені розрахунки свідчать про фінансову стійкість ТОВ «Інтерагроінвест» і надають можливість виявляти загрози, слабкі місця, ризики банкрутства та інші можливі негативні чинники для прийняття

подальших управлінських рішень з метою покращення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства.

2.3 Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів аграрного підприємства

Результати економічної діяльності у будь якій сфері бізнесу залежать від наявності та ефективності використання фінансових ресурсів, які порівнюються до кровоносної системи, що забезпечує життєдіяльність підприємства.

В умовах ринкової економіки ці питання мають першочергове значення, оскільки від ефективного використання фінансових ресурсів і капіталу, залежать фінансова стабільність і рентабельність підприємства. Від того, яким капіталом володіє суб'єкт господарювання, наскільки оптимальна його структура, наскільки доцільно він трансформується в основні та оборотні фонди залежить фінансове благополуччя підприємства і результати його діяльності [4, с. 48].

Разом з балансовими показниками та їх похідними потрібно розраховувати і проаналізувати в динаміці показники ефективності капіталу і складові його елементів [6, с. 63]. Характерними для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів є коефіцієнти віддачі (оборотності) сукупних джерел коштів підприємства, а також їх окремих видів: власного капіталу, короткострокових кредитів і позик, кредиторської заборгованості. Кожен такий коефіцієнт відображає відношення прибутку від продажів до середньої балансової величини показників джерела прибутку. Економічний зміст коефіцієнтів віддачі капіталу полягає в тому, що їх значення показує, яку суму прибутку підприємство отримувало на кожну гривню фінансового джерела того чи іншого виду. Чим вище ці показники, тим вища віддача

фінансових ресурсів капіталу. Ефективність використання фінансових ресурсів і капіталу також можна оцінити, використовуючи показник середньої тривалості періоду одного обороту, вимірюваний у днях.

. Період обороту показує, який термін необхідний для завершення повного обороту того чи іншого джерела коштів підприємства. Іншими словами, за який період часу гривня капіталу генерує гривню прибутку. У кожного підприємства на тривалість середнього періоду обороту капіталу впливає безліч об'єктивних і суб'єктивних факторів, притаманних для його

галузевій приналежності, масштабів діяльності, сформованих особливостей ділового обороту. Оцінка цього показника здійснюється, перш за все, у динаміці. Зрозуміло, чим коротше цей період, тим швидше окуповуються фінансові ресурси. Уповільнення періоду обороту свідчить про зниження ефективності використання капіталу, фінансових ресурсів.

Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств за виникнення різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств.

Систематичний аналіз фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості необхідний ще й тому, що дохідність будь-якого підприємства, розмір його прибутку багато в чому залежать від його платоспроможності.

Обґрунтування змісту поняття «фінансовий стан підприємства» - складна наукова і практична проблема, вирішення якої зробить ефективним функціонування підприємства у конкретних умовах оточуючого середовища. Розбіжності у трактуванні поняття «фінансовий стан підприємства» зумовлює вибір таких основних показників його оцінки, які найбільше відповідають поставленим завданням та конкретним умовам функціонування підприємства.

Проблемі оцінки фінансового стану підприємства присвячено багато досліджень як вітчизняних (М.Д. Білик [8], Резниченко А.П., Чередник А.Л. [2] та інші), так і закордонних (Балабанов І.Т. [3], Шеремет А. Д. [5] та інші) науковців.

В економічній літературі зустрічається багато визначень фінансового стану підприємства. Наприклад, українські економісти Резниченко А.П. та Чередник А.Л. доповнюють це визначення, стверджуючи, що фінансовий стан підприємства характеризується формуванням, розміщенням та використанням його фондів грошових коштів у процесі виробничо-господарської діяльності [2, с.313]. Балабанов І.Т. розглядає фінансовий стан підприємства як характеристику його фінансової конкурентоспроможності (тобто платоспроможності, кредитоспроможності), використання фінансових ресурсів та капіталу, виконання зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання [3, с.7].

Подібною точкою зору дотримуються економісти Кащенко О.Л. та Рибіна Л.А., які стверджують, що фінансовий стан підприємства можна визначити, як забезпеченість та ефективне використання фінансових ресурсів для здійснення нормальної господарської діяльності підприємства та своєчасного виконання платіжних зобов'язань [4, с.6].

Цілком правомірним є конкретизація даного визначення: «у найконцентрованішому вигляді фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язуваннями» [ ]. Загальне визначення фінансового стану підприємства дають Шеремет А.Д. та Сайфулін Р.С., які стверджують, що фінансовий стан підприємства характеризується розміщенням та використанням коштів (активів) і джерелами їх формування (власного капіталу та зобов'язань, пасивів) [5, с.45]; структурою цих джерел, швидкістю

обігу капіталу, здатністю підприємства погасити свої зобов'язання в строк та в повному обсязі, а також іншими факторами [5, с.136]. В наведеному визначенні, фінансовий стан підприємства розглядається, як комплексне економічне поняття з урахуванням основних факторів впливу, але в ньому не конкретизується, що фінансовий стан підприємства відображає фінансову конкурентоспроможність підприємства.

Артеменко В.Г. та Беллендир М.В. визначають, що фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства; це характеристика його фінансової конкурентоспроможності (тобто платоспроможності, кредитоспроможності), виконання зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання [6, с.4].

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Передовсім на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперервний випуск і реалізація високоякісної продукції.

Як правило, що вищі показники обсягу виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг і нижча їх собівартість, то вища прибутковість підприємства, що позитивно впливає на його фінансовий стан.

Неритмічність виробничих процесів, погіршення якості продукції, труднощі з її реалізацією призводять до зменшення надходження коштів на рахунки підприємства, в результаті чого погіршується його платоспроможність.

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни,

досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Отже, фінансовий стан - це одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства.

Проведемо аналіз фінансового - майнового стану ТОВ «Інтерагроінвест» в таблиці 2.12 за даними фінансової звітності підприємства за 2020 - 2021 р.р.

Таблиця 2.12

Оцінка фінансового-майнового стану ТОВ «Інтерагроінвест»

за 2020 – 2021 р.р.

№ з/п	Показники	Формула розрахунку показника фінансового стану	2020 р.	2021 р.	Орієнтовне позитивне значення показника
1	2	3	4	5	6
Аналіз ліквідності підприємства					
1.1	Коефіцієнт покриття	Розділ II активу балансу (рядок 1195) / розділ III пасиву балансу (рядок 1695)	1,54	1,58	> 2
1.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Розділ II активу балансу (р.1195 - р.1100) / розділ III пасиву балансу р.1695	0,76	0,75	> 1
1.3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Розділ II активу балансу (р.1160 + р.1165) / розділ III пасиву балансу р.1695	0,001	0,002	0,2

1.4	Чистий оборотний капітал (тис.грн.)	Розділ II активу балансу р.1195 – розділ III пасиву балансу р.1695	271873	304613	
2. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства					
2.1	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	Розділ I пасиву балансу р. 1495 / усього по пасиву балансу р. 1900	0,40	0,43	> 0,5
2.2	Коефіцієнт фінансування	Пасив балансу (р.1595 + р.1695 + р.1700 + р.1800) / розділ I пасиву балансу р. 1495	1,50	1,33	0,5 - 1
2.3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	(розділ II активу балансу р.1195 – розділ III пасиву балансу р.1695) / розділ III пасиву балансу р.1695	0,54	0,58	> 0,1
2.4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(розділ II активу балансу р.1195 – розділ III пасиву балансу р.1695) / розділ I пасиву балансу р.1495	0,82	0,78	> 0

Виконавши розрахунки до даної таблиці, ми можемо зробити висновки про фінансово-майновий стан підприємства за 2020 - 2021 рр.

Розраховані показники ліквідності підприємства (коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, чистий оборотний капітал) є близькими або дещо нижчими ніж оптимальні значення, що дає можливість зробити задовільний висновок про ліквідність підприємства

Розраховані показники платоспроможності підприємства (коефіцієнт платоспроможності, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, коефіцієнт маневреності власного капіталу) є

близькими або децю вижчими ніж оптимальні значення, що дає можливість зробити висновок про високий рівень платоспроможності підприємства

Багатоаспектність і специфіка функціонування аграрних підприємств зумовлюють необхідність здійснення якісної та своєчасного прогнозування

їх фінансової стійкості та платоспроможності, яке ґрунтується на системі

вимірників. Запропонований вимір здійснення фінансового прогнозування

набуває виняткового значення при визначенні найважливіших чинників та генеральних орієнтирів економічного стійкого поступу підприємств аграрної

галузі, що особливо важливо в контексті пошуку самостійного неповторного

шляху їх розвитку в межах глобалізаційних процесів.

Отже, можна зробити висновки, що для кожного підприємства дуже важливо мати в своєму розпорядженні достатньо ліквідні кошти, так як це є

запорукою їх процвітання та подальшого розвитку. Тому підприємства

повинні обирати правильні та найбільш ефективні методи управління своїми

коштами, які в майбутньому принесуть йому прибутки та забезпечать поточну

і перспективну платоспроможність і ліквідність

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ III. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Вплив економічної кризи на ліквідність підприємств та шляхи її подолання

Ефективне управління фінансовою ліквідністю підприємства має особливе значення для сільськогосподарського підприємства, для яких характерним є те, що процес виробництва не збігається з процесом праці. Крім того, виробництво сильно залежить від природи. У зв'язку з цим доходи від реалізації тут мають сезонний характер, а витрати – протягом року. Як наслідок, однією з найважливіших цілей для керівників компанії є підтримка фінансової ліквідності, яка проявляється у наявності відповідних запасів грошових коштів та вмілому їх розпорядженні. Фінансова ліквідність є одним із найважливіших факторів, що визначають фінансову стійкість підприємства, але її прибутковість також важлива, особливо під час кризи, коли фінансова ліквідність втрачається.

Втрата фінансової ліквідності є найпоширенішою причиною банкрутства і одним із перших симптомів, що загрожують фінансовій стабільності.

Коефіцієнти ліквідності інформують про рівень короткострокової безпеки компанії, тому їх утримання на високому рівні може означати ретельний підхід до управління активами та пасивами компанії. З іншого боку, підтримувати занадто низькі коефіцієнти ліквідності, особливо під час кризи, дуже ризиковано.

Підприємства, що характеризуються хорошою рентабельністю на момент втрати ліквідності, можуть легше отримати зовнішні кошти, наприклад банківський кредит. Особливого значення це набуває в умовах економічної кризи, коли низька рентабельність підприємства може позбавити його можливості отримати необхідні фінансові ресурси, а це, у свою чергу, пов'язане із загрозою банкрутства. З іншого боку, надмірна заборгованість

підприємства в умовах кризи, тобто в ситуації, коли попит часто обвалюється, може зробити його більш чутливим до несприятливих змін зовнішнього середовища.

Зменшення виручки від реалізації з одночасною необхідністю погашення фіксованих кредитних зобов'язань може призвести до порушення фінансової ліквідності. Проте слід підкреслити, що використання кредитів, особливо інвестиційних, є вигідним для підприємства завдяки ефекту фінансового важеля.

Завдяки інвестиціям компанія може розвиватися швидше, що, у свою чергу, призводить до досягнення кращої конкурентної позиції та вищих прибутків у майбутньому.

Кредитна політика інформує про потенційну здатність компанії погасити свої поточні зобов'язання. Проте врахування загальних оборотних активів компанії для оцінки її фінансової ліквідності може призвести до помилкових висновків щодо її здатності погасити кредитні зобов'язання. Водночас слід підкреслити, що показник приймає більш високі значення, коли компанія підтримує високий рівень запасів, що, у свою чергу, може означати неефективне управління запасами, що призводить до формування високих витрат, пов'язаних, наприклад, з їх зберіганням.

У літературі з цього питання задовільний рівень показника визначається як 1,2-2,5. У той же час високе значення цього коефіцієнта, бажане кредиторам, з точки зору компанії може означати надмірну ліквідність компанії та неефективне використання основних активів. Значення наведеного нижче коефіцієнта означає, що оборотний капітал компанії негативний, і якщо така ситуація зберігається в довгостроковій перспективі, це слід інтерпретувати як фінансову загрозу для компанії.

У сільськогосподарському підприємстві у зв'язку з необхідністю підтримувати високий рівень виробничих і товарних запасів оптимальне значення коефіцієнта поточної ліквідності знаходиться на більш високому

рівні і становить близько 3. Проте слід підкреслити, що цей коефіцієнт розраховується при кінці календарного періоду, тобто період, коли обсяги запасів у сільськогосподарському підприємстві є високими.

Для оцінки фінансової ліквідності підприємств також використовується коефіцієнт підвищеної фінансової ліквідності, розрахований як відношення основних активів за вирахуванням запасів до заборгованості. Значення коефіцієнта, відповідно до літератури з цього питання, повинно бути близько 1. Однак слід підкреслити, що позитивною є ситуація, коли різниця між коефіцієнтом поточної ліквідності та КЗЛ не є надто великою, оскільки може означати підтримку надто високого рівня запасів.

Найбільш адекватним показником для визначення фінансового стану підприємства видається високий коефіцієнт ліквідності, який інформує про можливість погашення поточних зобов'язань грошовими коштами та їх еквівалентами.

Таким чином, цей коефіцієнт показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство здатне погасити негайно (не чекаючи погашення дебіторської заборгованості).

Підтримання надто високого рівня готівки не є вигідним у довгостроковій перспективі, оскільки воно сприяє формуванню витрати на упущену вигоду. Тому залишок готівки повинен підтримуватися на відносно низькому рівні, оскільки тільки активи, задіяні в господарській діяльності, приносять прибуток у довгостроковому періоді. Оптимальне значення індексу, наведене в літературі, становить близько 0,2.

Однак слід пам'ятати, що протилежна ситуація, тобто надто низьке значення показника, може виявитися небезпечною для компанії, особливо під час кризи.

Підприємства, що характеризуються хорошим фінансовим становищем, можуть розраховувати на допомогу банків у вигляді кредитів для поточної діяльності. Інакше втрата фінансової ліквідності загрожує підприємству

банкрутством. Наведені вище міркування призводять до висновку, що під час економічного спаду безпечніше зберігати готівку на рівні, вищому за рекомендований.

При порівнянні значень окремих показників з оптимальним значенням слід враховувати специфіку галузі.

Удосконалення сучасної системи аналізу ліквідності підприємства потребує продуманого підходу до розробки нової методики аналізу, вільної від раніше виявлених недоліків існуючих методик:

- невиключення в аналіз довгострокових фінансових вкладень, що є суттєвим резервом ліквідності підприємства;
- об'єднання довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованості - відмінність за термінами погашення цих видів заборгованостей визначає їх відмінність за рівнем ліквідності;
- узагальнення всіх видів запасів підприємства в одній групі, що призводить до заниження ліквідності готової продукції та товарів для перепродажу, ліквідності відвантажених товарів тощо.

При цьому нова методика не повинна використовувати як вихідні дані показники аналітичного бухгалтерського обліку, які є комерційною таємницею підприємства і не завжди доступні для стороннього аналітика.

Як вихідний етап розробки нової методики аналізу ми пропонуємо проведення поглибленого угруповання статей бухгалтерського балансу підприємства за рівнем ліквідності активів та терміновості пасивів. І тому доцільно скоригувати показники статей бухгалтерського. Це дозволить підвищити точність угруповання за умови збереження доступності вихідних даних для стороннього аналітика.

До групи активів з КЗ ми пропонуємо включати передусім кошти підприємства, є готівкою платіжними коштами.

Крім того, до групи активів з короткостроковою ліквідністю ми пропонуємо включати не лише короткострокові, а й довгострокові фінансові

вкладення, що мають поточну ринкову вартість. На нашу думку, фінансові вкладення, що котируються на ринку, незалежно від терміну їх вкладення, можуть ефективно трансформуватися в платіжні кошти, тобто характеризуються високою ліквідністю. До групи активів із короткостроковою ліквідністю пропонується включати КДЗ, платежі за якою очікуються

протягом 12 місяців після звітної дати. За ефективної реалізаційної політики підприємства переведення в готівку КДЗ проходить «природним» шляхом у найкоротші терміни в ході виробничо-комерційної діяльності при мінімальному ризику неплатежів. Однак для цього необхідна безперервна

цілеспрямована робота щодо підвищення ефективності продажів: відбір надійних клієнтів, використання системи знижок за дострокову оплату товарів, робіт та послуг тощо. Із загальної суми КДЗ ми пропонуємо виключити суму виданих авансів. Відшкодування цієї статті здійснюється, як

правило, надходженням на підприємство негрошових матеріальних цінностей або наданням оплачених послуг (наприклад, послуг телефонного зв'язку).

Отже, трансформація суми виданих авансів у платіжні кошти можлива лише шляхом реалізації отриманих негрошових матеріальних цінностей та, за можливості, результатів використання наданих послуг. Така «примусова»

реалізація не відповідає умовам «природного» надходження платіжних коштів на підприємство і характерніша для процесу примусової мобілізації платіжних коштів. Це дозволяє нам розглядати статтю «видані аванси» як активи із

середньостроковою ліквідністю. Важливо відзначити, що можливість розриву авансового контракту розглядається нами як неефективний захід, допустимий

лише за відсутності альтернативних варіантів мобілізації платіжних коштів.

Причиною є неминуча виплата пені при розриві авансового контракту, що зменшує доходи підприємства. Із загальної суми короткострокової

дебіторську заборгованість є доцільним також виключити статтю «інша дебіторська заборгованість».

Ця стаття включає заборгованість працівників з наданих їм позик і позиках, відшкодування ними матеріальних збитків,

заборгованість підзвітних осіб, постачальників по недостачам, штрафам, пені, неустойкам тощо. буд. Більшість із перелічених видів заборгованостей характеризується кількома етапами у процесі їх трансформ кошти (включно з використанням примусових заходів стягнення), а також високим ризиком неплатежів у встановлені терміни. Це дозволяє нам розглядати короткострокову дебіторську заборгованість, що відноситься до категорії «інші», як активи із середньостроковою ліквідністю.

3.2 Шляхи покращення ліквідності та платоспроможності ТОВ

«Інтерагроінвест»

Під впливом глобальної фінансової кризи, нестабільності у політиці і економіці сповільнюються і припиняються інвестиційні процеси, знижуються темпи зростання обсягів виробництва, скорочуються види діяльності.

Підприємства не здатні виробляти і реалізувати продукцію у обсязі, який було досягнуто при порівняно стабільній ситуації на ринках товарів, фінансових послуг. У кризовий період основною задачею для будь-якого підприємства постає адаптація до нових, досить складних і жорстких умов господарювання.

Необхідною умовою подальшого функціонування підприємства в означеному середовищі є забезпечення ефективного управління його платоспроможністю як здатністю виконувати свої зобов'язання в повному обсязі у встановлений термін [22].

Для забезпечення платоспроможності необхідно здійснювати постійний контроль за станом грошових потоків, капіталу; обирати оптимальні схеми сплати податкових платежів; удосконалювати економічний механізм фінансово-господарської діяльності; здійснювати економію матеріально-технічних ресурсів; забезпечувати впровадження дієвих механізмів ціноутворення на виготовлену продукцію; впроваджувати політику підготовки фахових менеджерів із фінансових і економічних питань, здатних розробляти і реалізовувати завдання загальної фінансової стратегії

підприємства, спираючись на його виробничий потенціал. Виробнича діяльність, результати якої у грошовій формі виступають джерелом сплати зобов'язань підприємства, повинна своєчасно авансуватися необхідними виробничими ресурсами, а вироблена продукція – мати конкурентні переваги у ринкових умовах господарювання і забезпечувати рентабельність фінансово-господарської діяльності [3].

Крім того слід вважати, що існуючий дефіцит грошових коштів на машинобудівних підприємствах України можна подолати завдяки реалізації наступних завдань на державному рівні, що також дозволить забезпечити економічну і технологічну модернізацію, поліпшити управління фінансово-господарською діяльністю:

- стимулювання інноваційного розвитку у виробничо-господарській діяльності;

- спрощення системи оподаткування підприємств, у тому числі оптимізація митних платежів на товари, що ввозяться на територію України для здійснення виробничого процесу (на високоякісні товари, що не мають вітчизняних аналогів);

- підтримка інвестиційних програм підприємств, впровадження пільгового кредитування; переведення об'єктів соціальної сфери, що обліковуються на балансі виробничих підприємств, на самостійне обслуговування [63].

У кризових умовах фінансовим менеджерам підприємств, в першу чергу, необхідно вирішити дві основні задачі для забезпечення платоспроможного стану підприємства:

- 1) відновлення прибутковості основного виду діяльності;
- 2) збалансування руху коштів.

Ці задачі є тактичними, їх можна віднести до першого етапу підтримання на підприємстві платоспроможного стану. Реалізація цих задач дозволить уникнути кризової тенденції у короткостроковому періоді.

Для досягнення або відновлення прибутковості в період кризи необхідно: зберегти досягнуті обсяги виробництва і реалізації продукції, прискорити оборотність активів, знизити заборгованість.

У процесі операційної діяльності слід зосередити увагу на підвищенні ефективності систем збуту продукції, раціональному використанні виробничих ресурсів. Актуальними у період кризи залишаються заходи із підвищення продуктивності праці і якості продукції, оскільки вони сприяють зростанню вхідних грошових потоків.

Крім того, слід врахувати, що грошовий потік від операційної діяльності для промислових підприємств і зокрема машинобудівних є основним джерелом фінансування виробничо-господарської діяльності у поточному періоді, особливо у період кризи, оскільки зовнішні кредитні ресурси не тільки мають велику вартість, але й майже недоступні. Тому менеджерам підприємств потрібно ставити виробничі завдання з урахуванням необхідності у досягненні позитивної величини чистого грошового потоку від основної діяльності протягом тривалого часу – більше одного року. Для цього необхідно не тільки виробляти рентабельну продукцію, але й знаходити надійні канали її реалізації для своєчасного отримання грошового доходу [23].

Збільшенню вхідних грошових потоків від операційної діяльності також сприяє впровадження системи контролю за припливом коштів відповідно до бюджету руху коштів, які необхідно за потребою корегувати (у випадку зміни внутрішніх умов реалізації продукції і зовнішніх потреб у продукції). До зростання обсягів надходження коштів призводить постійна робота з боржниками (дебіторами підприємства), при чому величина цих потоків виступає внутрішнім резервом підприємства з позиції фінансування окремих заходів, наприклад, рекламних [26].

На досягнення позитивної величини чистого грошового потоку від операційної діяльності сприятиме впровадження системи контролю за напрямками витрачання коштів відповідно до планових показників: за

придбанням матеріалів, напівфабрикатів та інших запасів за вигідними цінами; за обсягами списання запасів на виробництво продукції; за наднормативними обсягами використання коштів на загальновиробничі цілі (витрати з обслуговування і управління виробництвом, представницькі витрати, витрати на зв'язок, відрядження, штрафи, неустойки тощо), за правильністю нарахування і виплати заробітної плати, податків і зборів; за витратами на маркетинг, обслуговування зовнішньої мережі.

Кошти, отримані від здійснення інвестиційної діяльності, необхідно спрямувати на виробничі цілі, забезпечивши їх вивільнення з неефективних інвестиційних програм. В умовах фінансово-економічної кризи, коли промислові підприємства, у тому числі машинобудівні, відчують недолік оборотних коштів для фінансування поточних витрат, згортаються програми реального і фінансового інвестування, тому такі традиційні способи витрачання коштів за цим видом діяльності, як придбання необоротних активів і фінансових інвестицій, не реалізуються і не відображаються у планах руху коштів (платіжних календарях, капітальних бюджетах).

У короткостроковому періоді основними джерелами надходження грошових коштів у процесі здійснення інвестиційної діяльності у кризовий час залишається реалізація основних фондів, фінансових активів (акцій, частин у капіталі інших підприємств) і майнових комплексів (дочірніх підприємств та інших господарських одиниць). Так як у цей період розміщення активів для отримання додаткових прибутків не може здійснюватися з урахуванням загальної кризи, у тому числі на фінансових і фондових ринках, отримання відсотків і дивідендів не є джерелом позитивного грошового потоку [23].

Рух коштів від інвестиційної діяльності потребує контролювання на таких центрах відповідальності, як реалізація необоротних активів на вигідних для підприємства умовах; нарахування відсотків на вкладені у фінансові інструменти кошти, які реалізуються достроково або при закінченні терміну розміщення; інші джерела надходження коштів за цим видом діяльності

(повернення авансів, які раніше були сплачені підприємством, повернення позик іншим контрагентам тощо), а також інші напрямки витрачання коштів (сплата авансів, надання позик, наприклад, при реалізації основних фондів тощо).

Фінансова діяльність у період кризи уповільнюється через складність отримання кредитних ресурсів. У цей період необхідно оптимізувати структуру капіталу, джерела та умови залучення власних і позикових коштів. З цією метою слід впроваджувати заходи з реорганізації кредитної заборгованості, перегляду дивідендних виплат, реструктуризації наявних кредитів.

Основним джерелом вхідних грошових потоків у процесі здійснення фінансової діяльності у поточному періоді є часткове отримання короткострокових кредитів. Відповідно до вихідних грошових потоків слід віднести сплату зобов'язань за отриманими позиками, а також сплату коштів орендодавцю як погашення заборгованості з фінансової оренди. На надходження коштів від раніше розміщених власних акцій у період кризових явищ у фінансовій системі не слід розраховувати. Також у цей період, як правило, зупиняються виплати дивідендів, тобто не нараховуються поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками (засновниками).

Контроль за грошовими потоками від здійснення фінансової діяльності необхідно проводити за наступними центрами відповідальності: висідність для підприємства отримання банківських кредитних ресурсів; обґрунтованість отримання кредиту у певній кредитній установі, умови і періодичність погашення кредиту, розмір процентної ставки; коректність сплати платежів за фінансовою орендою, короткостроковими кредитами, розмір надходження власного капіталу [24, 38].

Таким чином, при вирішенні тактичної задачі щодо збалансування руху коштів необхідно врахувати, що формування позитивного грошового потоку в кризових умовах відбувається в основному у процесі операційної діяльності і

тільки незначні ресурси надходять від здійснення інвестиційної і фінансової діяльності. Негативний грошовий потік витрачається здебільшого на підтримання стабільних обсягів виробництва і збуту продукції, тобто на основну виробничу діяльність. Звідси випливає, що збалансований рух коштів від операційної діяльності є запорукою підтримання поточної платоспроможності підприємства.

Для забезпечення ефективного управління платоспроможним станом підприємства слід вирішувати не тільки тактичні задачі, але й розробляти стратегічні напрями підтримки платоспроможності підприємства у довгостроковій перспективі.

У довгостроковому періоді забезпечення платоспроможності (фінансової стійкості) на підприємстві передбачає розробку системи стратегічних напрямів діяльності, які пов'язані із загальною стратегією виробничо-господарської діяльності підприємства. Отже, серед великої кількості стратегій, які вже досить широко застосовуються у практичній діяльності підприємств, слід обрати такі, що будуть задовольняти потреби підприємства у забезпеченні саме довгострокової платоспроможності, починаючі стану кризи [17, с. 39-40].

Менеджерам підприємства при прийнятті стратегії діяльності слід передбачити і оцінити наступні умови майбутнього функціонування в умовах ринку:

- 1) потенційні можливості підприємства: необхідно проаналізувати загальні витрати підприємства і виділити резервні позиції, які дозволяють знизити як змінні, так і постійні витрати;
- 2) настання ризикових ситуацій. впровадження нововведень пов'язане з ризиком недоотримання очікуваного прибутку або отримання незапланованих втрат, тому слід проаналізувати усі можливі ризики, викликані діяльністю підприємства у довгостроковій перспективі;
- 3) переваги у конкурентів: варто

передбачити можливі зміни у конкурентів, оскільки від цього залежить частка ринку, на яку може розраховувати підприємство;

4) зростання вимог у споживачів промислової продукції: у ринкових умовах споживачі диктують напрями розвитку підприємства і задають стратегічну спрямованість діяльності, оскільки саме з їх сторони формується попит на продукцію з певними якостями;

5) необхідність впровадження нових розробок: слід передбачити витрати на розробку більш прогресивних технологічних рішень, придбання нової продуктивної техніки, що дозволить зменшити витрати виробництва і зайняти конкурентні позиції на ринку;

6) необхідність підвищення кваліфікації співробітників: потрібно передбачити програми перепідготовки кадрів і підвищення їх кваліфікаційного рівня, що сприятиме підвищенню продуктивності праці і стимулюватиме працівників на впровадження прогресивних змін для отримання переваг у виробничих і реалізаційних процесах, фінансово-економічних відносинах і ділових зв'язках [23].

Отже, на відміну від тактичних напрямів забезпечення платоспроможного стану підприємства, що передбачають максимальне отримання прибутків у короткостроковому періоді за рахунок скорочення витрат, у тому числі рекламних заходів, наукових розробках, обсягу інвестицій, та інших виробничих і невиробничих витрат, зростання оборотності активів і узгодженість вхідних і вихідних потоків коштів, стратегічні напрями спрямовані на забезпечення зростання вартості підприємства, його частки на ринку, впровадження інновацій і реалізацію інвестиційних програм, які тільки у довгостроковій перспективі забезпечать очікуваних ефект [30].

Для того, щоб підприємству бути конкурентоспроможним, необхідно постійно відстежувати галузеві тенденції. Тому слід здійснювати аналіз:

– ринків збуту і споживачів продукції, тобто визначати основні зміни на існуючих ринках і шукати нові канали розподілу продукції з урахуванням попиту на неї потенційних споживачів;

– постачальників товарно-матеріальних цінностей і основних фондів для оцінки нових джерел матеріальних і технічних ресурсів, які з'являються, а також оцінки ризику і загроз, що можуть бути пов'язані з постійними постачальниками.

Також слід враховувати темпи інфляції у країні, рівень зайнятості, зміни у ставках податків і зборів, тобто дію економічних чинників, які впливають на конкурентоспроможність. Важливим є аналіз стану конкурентів

– дослідження слабих і сильних сторін конкурентів (технологічний стан, рівень витрат, система збуту, ресурсний потенціал тощо), для чого використовують інструментарій SWOT- аналізу,

– вивчення і оцінка цілей і стратегій конкурентів із застосуванням комплексного аналізу (бенчмаркінгу), що передбачає порівняння діяльності досліджуваного підприємства з практикою інших (найближчих конкурентів або гіпотетичного підприємства аналогічного галузевого профілю) для здійснення змін, впровадження нових пріоритетів у діяльність з метою підвищення конкурентоспроможності [24].

Підприємство повинно прагнути перевершувати конкурентів за пропозицією продукції. Для цього слід володіти стрижневими компетенціями, тобто спеціалізованими навичками, які досить важко піддаються копіюванню.

Для стрижневих компетенцій може бути характерним:

а) наявність у продукції, що виробляється, незаперечних переваг, для чого необхідно, наприклад, використовувати у процесі її виробництва нові розробки і впроваджувати нові дослідницькі рішення;

б) унікальність продукції, яка виробляється, що проявляється у тому, що саме одне підприємство має навички виробництва цієї продукції;

в) продукція, що виробляється, має забезпечити підприємству у майбутньому розширення вже здобутих ринків збуту і доступ до нових ринків.

Для досягнення стрижневих компетенцій промислові підприємства повинні залучати у виробництво нові технології із зовнішнього середовища, наприклад, шляхом укладання договорів про співробітництво з університетами, державними і приватними установами у сфері наукових досліджень.

Впровадження на підприємстві нововведень, які дозволять у перспективі стабільно функціонувати і підтримувати платоспроможність, багато у чому залежить від компетенції керівника підприємства, який має вивчити ринкові можливості, уявляти, яким чином нові стратегії розвитку будуть реалізовуватися; повинен ставити нові задачі перед працівниками і контролювати процес їх виконання; підтримувати ділові контакти з крупними постачальниками ресурсів і основними покупцями продукції [5].

Ефективне вкладення капіталу у розвиток операційної діяльності як засіб забезпечення платоспроможності підприємства передбачає:

- відносно власного капіталу: використання чистого прибутку на інвестування у виробничий процес для реалізації стратегії розвитку підприємства: розширення масштабів діяльності; використання амортизаційних відрахувань виключно за їх основним призначенням оновлення існуючих основних фондів, придбання нових засобів виробництва;

- відносно позикового капіталу: залучення кредитних ресурсів у фінансових і нефінансових установ, коштів приватних інвесторів тощо для фінансування розширеного відтворення на підприємстві: довгострокові позики мають задовольняти потреби у коштах на здійснення реконструкції і модернізації виробництва, впровадження нових технологій; короткострокові позики необхідні для задоволення потреб у ресурсах у разі нестачі оборотних активів (поповнення запасів товарно-матеріальних цінностей тощо).

Вибір джерела фінансування стратегій розвитку з найменшою вартістю і найкращими умовами залучення дозволить підприємству зменшити фінансові витрати, отримати більший ефект від впровадження стратегічних рішень, що одночасно віддзеркалиться на покращенні платоспроможності підприємства у довгостроковій перспективі.

Заходи щодо збільшення обсягів діяльності і освоєння нових ринків збуту продукції перетинаються з відповідними функціональними стратегіями фінансово-господарської діяльності підприємства і мають упроваджуватися у практичну діяльність підприємства для того, щоб у довгостроковому періоді

досягти беззбиткової діяльності та фінансової незалежності, генерувати грошові потоки у розмірах, достатніх для здійснення розрахунків із кредиторами, у заплановані терміни, що у цілому призведе до зростання вартості підприємства. Крім цього підприємство повинно мати маркетингові переваги у виробництві та збуті продукції – випуск конкурентоспроможних

видів продукції з певними техніко-економічними характеристиками, яким завчасно забезпечується збут. Серед основних завдань маркетингової діяльності промислового підприємства слід виділити [21]:

1) визначення критичного обсягу виробництва продукції;

2) вибір цільового ринку і кінцевого споживача продукції (визначення місткості, стабільності і масштабів ринку, перспективної ринкової потреби у продукції).

Для досягнення переваг у ринковому середовищі необхідно: сконцентрувати усі види ресурсів там, де вони принесуть найбільший ефект, оскільки ресурси є обмеженими; спрямовувати ресурси на досягнення стратегій розвитку підприємства; передбачати реакцію конкурентів на зміни у зовнішньому оточенні; здійснювати постійний і систематичний аналіз потреб ринку.

Одним із важливих заходів щодо досягнення довгострокової платоспроможності є зниження ризиків втрати здатності здійснювати

розрахункові операції у зв'язку із недоотриманням частини доходу або появою додаткових витрат. Потрібно нейтралізувати ризики за кожним видом діяльності:

- за фінансовою діяльністю – інфляційні, валютні, ризики втрати фінансової стійкості: ці ризики призводять до зміни розміру і структури капіталу підприємства;

- за інвестиційною діяльністю – процентні, кредитні, ризики капітальних інвестицій у технічне переозброєння підприємства, ризики реінвестицій: ці ризикові події пов'язані із втратою вкладених коштів, недоотриманням доходів, які очікуються.

- за операційною діяльністю – зростання собівартості продукції, втрати робочого часу, зниження ціни на продукцію, транспортні, комерційні ризики: такі випадкові події призводять до порушення графіків збутової діяльності та ускладнюють виробничий процес.

При реалізації стратегій розвитку виникають ризики в управлінні фінансово-господарською діяльністю на стадії коригування прийнятих рішень, виборі оптимальних завдань. Отже, необхідно забезпечити ризикозахищеність підприємства, тобто зберігання цілісності внутрішньої системи, властивостей виробничої, збутової, фінансово-економічної, інвестиційної діяльності відповідно до прийнятих стратегічних орієнтирів. Таким чином, ризикозахищеність фінансової діяльності пов'язана з управлінням ризиком втрати фінансової стійкості, яка гарантує підприємству постійну платоспроможність.

Ризики господарської діяльності зменшуються при повному забезпеченні випуску продукції необхідними виробничими потужностями і якісними матеріальними ресурсами, при достатності оборотних активів, при наявності на підприємстві кваліфікованого промислово-виробничого персоналу, при відповідності продукції вітчизняним і міжнародним стандартам якості, при надійності ділових партнерів, при здійсненні

ефективної маркетингової політики, при оптимальному вкладенні залучених коштів у інвестиційні програми підприємства, що передбачені стратегією розвитку підприємства.

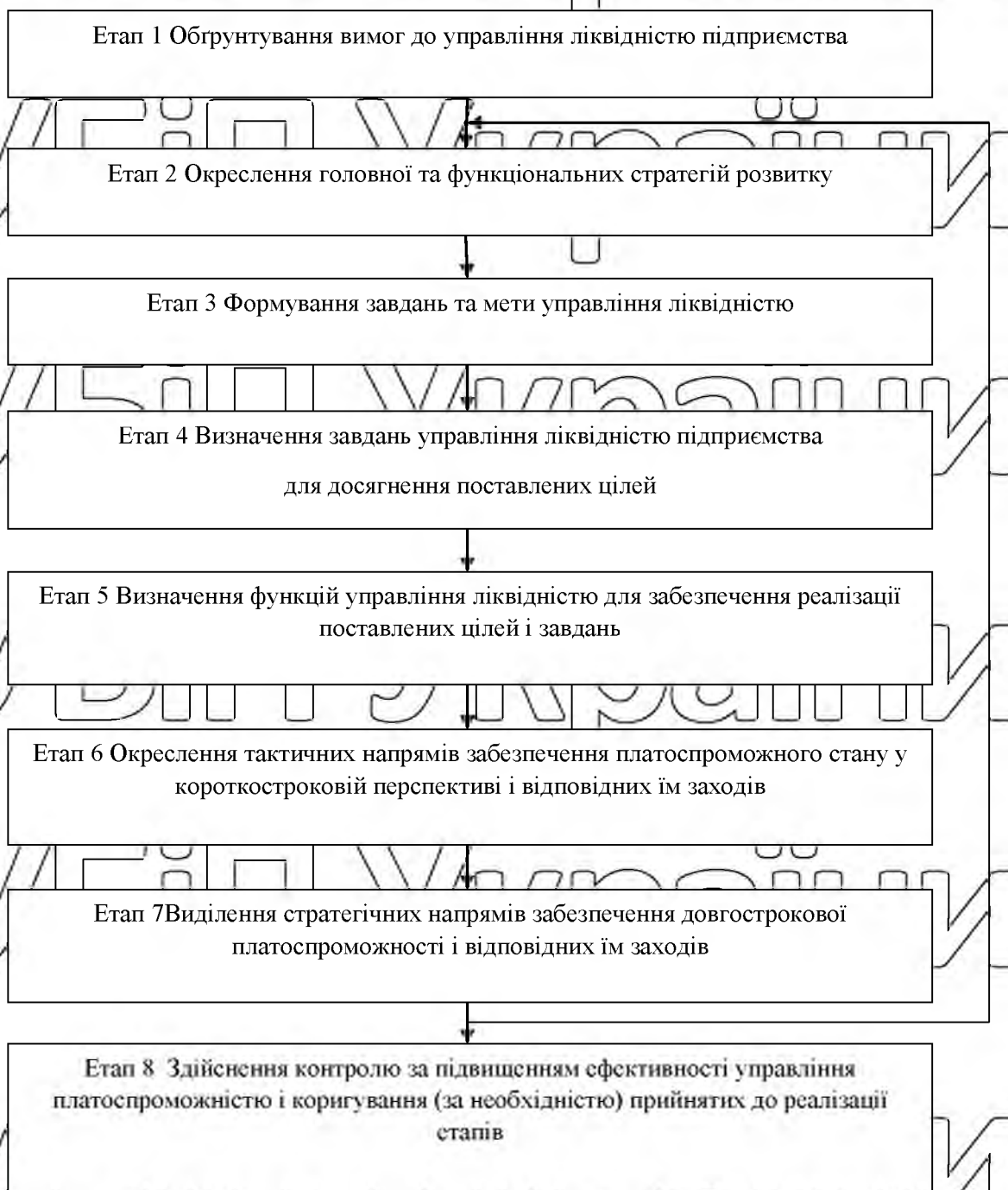

Рис. 3.1. Послідовність реалізації управлінських рішень щодо

удосконалення управління ліквідністю підприємства

Джерело

Отже, розробка тактичних і стратегічних напрямів забезпечення платоспроможного стану ґрунтується на загальних засадах стратегічного розвитку підприємства. У цілому послідовність реалізації управлінських рішень щодо удосконалення управління платоспроможністю промислового підприємства представлена на рис. 3.1.

Таким чином, запропоновані концептуальні засади забезпечення ліквідності (платоспроможності) підприємства можуть стати основою для розробки і реалізації заходів щодо підвищення ефективності управління його платоспроможним станом у короткостроковому і довгостроковому періодах.

3.3. Напрямки удосконалення управління ліквідності аграрного підприємства

Як зазначає Г. Калетнік, аграрна галузь української економіки є надійним фундаментом забезпечення продовольчої безпеки держави, базисом розширення її експортного потенціалу, джерелом задоволення внутрішнього попиту на сільськогосподарську продукцію та продукти харчування [1]. Тому для галузі важливе значення мають економічні методи управління, що виникли і розвиваються в процесі підприємницької діяльності, проявляються як об'єктивні економічні закони та певні економічні інтереси. Ученим розглядаються також проблеми ліквідності на макрорівні для чого розроблено економіко-математичну модель визначення стійкості економіки на основі використання теорії нечіткої логіки та методу оптимізації – генетичного алгоритму [2, с. 24]. У системі фінансової стійкості провідне місце займає ліквідність. А найбільш повна реалізація управління цими процесами на рівні підприємств здійснюється через обліково-аналітичне забезпечення управління. У загальних рисах обліково-аналітичне забезпечення є процесом збору інформації за рахунок обліку та аналізу для цілей управління.

Отже, забезпечення сталого економічного розвитку аграрного сектору потребує належного обліково-аналітичного забезпечення управління

ліквідністю підприємствами галузі, головним завданням якого виступає забезпечення інформаційних потоків через мінімізацію ризиків неплатежів.

Ліквідність як категорія передбачає здатність і швидкість перетворення різних активів підприємства на грошові кошти, можливість своєчасно погашати зобов'язання, показники якої ґрунтуються на зіставленні ліквідних активів з поточними зобов'язаннями.

Незважаючи на існуючий значний теоретико-практичний досвід у сфері оцінки ліквідності балансу, його ефективному використанню на українських

підприємствах заважає ряд обставин. По-перше, нормативи ліквідності розроблені державними органами, запропоновані в цілому для національного

господарства, а тому не враховується специфіка діяльності підприємств окремих галузей. По-друге, при оцінці ліквідності різних груп оборотних

активів серед учених і практиків немає єдиної точки зору щодо їх складу.

Застосування коефіцієнтного аналізу в сучасних економічних умовах господарювання, як свідчать дослідження, у ряді випадків має суттєві

обмеження. Це стосується, насамперед, застосування єдиних нормативів ліквідності оборотних активів для підприємств усіх галузей національного

господарства.

У сучасних умовах важливим завданням для підприємства є закріплення і розширення своїх позицій на ринку товарів і послуг. Її вирішення неможливо

без належного фінансового забезпечення господарської діяльності, основу якого складають фінансові ресурси.

Однією з найважливіших проблем у процесі використання фінансових ресурсів підприємства є оцінка ефективності їх функціонування. Така оцінка

необхідна як у процесі формування фінансових ресурсів, так і при їх використанні, особливо в сучасних умовах господарювання.

Щоб вирішити цю проблему потрібно провести підбір показників, що характеризують ефективність процесу використання.

Для фінансового забезпечення господарської діяльності аграрного підприємства потрібно знати нові підходи до формування та використання фінансових ресурсів. У зв'язку з цим важливе значення мають дослідження наукових підходів до класифікації фінансових ресурсів з метою оптимізації джерел формування та їх ефективного використання.

Ефективно розміщені фінансові ресурси є найважливішим симптомом його «фінансового здоров'я», передумовою досягнення високих кінцевих результатів його господарської діяльності загалом. Ефективні форми управління фінансовими ресурсами дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток.

Типові причини низької ліквідності аграрних підприємств і заходи їх усунення наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Причини низької ліквідності аграрних підприємств і заходи їх усунення

Причини низької ліквідності	Заходи усунення
- відсутність послідовного довгострокового планування, що гальмує виробничо-господарські процеси;	- одержання довгострокового кредиту на спеціальних (пільгових) умовах;
- неліквідність запасів і готової продукції, що зменшує обсяг оборотних коштів;	- вчасне погашення довго- і короткострокових позик;
- значний рівень дебіторської і кредиторської заборгованості;	- інвестування капіталу в основні засоби;
- низький рівень інноваційної активності підприємств;	- грошові виплати
- невизначеність середовища функціонування (зміна цін на паливно-мастильні матеріали, добрива, пестициди, посівний матеріал);	- зростання грошових надходжень та прибутку, зменшення збитку;
- сезонність використання ресурсів і отримання доходу від реалізації;	- достатній рівень амортизаційних відрахувань;
	- скорочення дебіторської заборгованості;
	- скорочення обсягів запасів та незавершеного виробництва;

- висока ризиковість втрат майна на стадії незавершеного виробництва;

- недосконалий механізм ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, що є причиною недоотримання норми прибутку;

- сезонна зміна цін на продукцію;

- труднощі зберігання зібраної врожаю через брак складських приміщень, елеваторів та забезпечення оптимальних умов зберігання сільськогосподарської продукції;

- сезонність реалізації продукції

- збільшення дебіторської заборгованості;

- продаж невикористовуваних необоротних активів;

- використання резервних фондів

Якщо внутрішні – це насамперед, фінансова дисципліна та планування, то зовнішні – це можливість залучення додаткових фінансових ресурсів через банки, кредитні спілки, різні фонди, а також державна підтримка.

Своєю чергою, державна підтримка є особливим фактором і належить до макроекономічних методів фінансового регулювання аграрної галузі.

Розглянуті моменти дають можливість сформулювати певні вимоги до системи обліково-інформаційного забезпечення.

Базові елементи обліково-аналітичного забезпечення ліквідності мають передбачати організаційні методи у компетентності кожної системи цього забезпечення. Так, щодо сфери бухгалтерського обліку за видами, до них відносяться: розгорнуте первинне облікове спостереження, вибір об'єктів спостереження для зменшення ризику ліквідності, належне узагальнення за даними управлінського та фінансового обліку. До сфери звітності відносяться: достовірне формування даних звітності, можливо з частішою періодичністю, ніж офіційна звітність. Для сфери аналізу: професійне фінансове планування, достатнє фінансове забезпечення, аналітичне узагальнення з можливістю побудови моделі аналізу ліквідності аграрних підприємств, формування

оптимального балансу власних та позичених коштів з метою підвищення рівня ліквідності.

Отже, забезпечення сталого економічного розвитку аграрного сектору потребує належного обліково-аналітичного забезпечення управління ліквідністю підприємствами галузі, головним завданням якого виступає забезпечення інформаційних потоків через мінімізацію ризиків неплатежів.

Ліквідність як категорія передбачає здатність і швидкість перетворення різних активів підприємства на грошові кошти, можливість своєчасно погашати зобов'язання, показники якої ґрунтуються на зіставленні ліквідних активів з поточними зобов'язаннями.

Таким чином, зміст обліково-аналітичного забезпечення управління ліквідністю аграрних підприємств полягає у наданні інформації, забезпеченні даними управління щодо здатності підприємства чи окремих його ланок мобільно і своєчасно знаходити достатні резерви платіжних засобів для виконання фінансових зобов'язань через перетворення активів у засоби платежу з використанням усіх елементів обліково-аналітичного арсеналу.

Дослідження свідчать, що чинна методологія аналізу ліквідності підприємства включає розрахунок і аналіз абсолютних і відносних показників, які її характеризують. Загалом вона базується на фінансовій звітності, яка з 2013 року максимально наближена до міжнародної. Але при цьому вимагають перегляду норми коефіцієнтів ліквідності. У різних авторів, навіть для аграрної галузі, вони значно коливаються. Ймовірно, необхідно провести аналіз за даними звітності аграрних підприємств і встановити такі показники з врахуванням спеціалізації, регіону, рівня державної підтримки та інших факторів, як це практикується за рубежом. Особливої уваги у цьому плані потребує баланс ліквідності, який теж необхідно максимально адаптувати за показниками до типу і виду аграрного підприємництва.

Сформований алгоритм процесу розробки обліково-аналітичного забезпечення управління ліквідністю аграрних підприємств передбачає ряд

послідовних дій по замкненому циклу щодо збору, аналізу, контролю та моніторингу інформації про платоспроможність та фінансову стабільність аграрних підприємств.

Важливим блоком цього алгоритму є SWOT-аналіз, для якого нами розширено розглянуто перелік факторів впливу на галузеву ліквідність.

Приведене дослідження може бути корисне на рівні підприємств при формуванні аналітичного забезпечення контролю ліквідності та на рівні державного менеджменту щодо управління фінансовими ресурсами підприємств галузі з метою їх оптимізації.

Подальшими напрямками досліджень проблеми ліквідності є узагальнення чинної практики засобами математичного моделювання та розробка методики визначення ліквідності за ключовими точками контролю.

Серед багатьох різноманітних заходів, які сприяють підвищенню платоспроможності та підтримці ефективної економічної діяльності, зокрема, є такі:

- зміна складу керівників бізнесу та стилю управління;
- інвентаризація майна підприємства;
- оптимізація дебіторської заборгованості, зниження витрат підприємства;
- продаж незавершеного будівництва;
- обґрунтування кількості необхідного персоналу;
- продаж надлишків обладнання, матеріалів та брухту;
- реструктуризація боргу шляхом перетворення короткострокової заборгованості в довгострокові позики або іпотеку;
- впровадження прогресивної технології, механізації та автоматизації виробництва;
- покращити організацію роботи;
- анулювання дебіторської заборгованості;

- Проведення огляду, модернізації основних засобів, заміни застарілого обладнання.

Якщо підприємство отримує прибуток і є неплатоспроможним, необхідно проаналізувати використання прибутку [30].

Крім радикальних шляхів підвищення платоспроможності підприємства, необхідно шукати внутрішні резерви підвищення рентабельності та досягнення збалансованої операції за рахунок більшого повного використання виробничих потужностей, підвищення якості та конкурентоспроможності товару, зниження його собівартості, раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, зниження непродуктивних витрат і втрат.

Особливу увагу слід приділити ресурсозбереженню: запровадженню передових норм, ресурсозберігаючих стандартів і технологій, використанню вторинної сировини, організації ефективного обліку та контролю за використанням ресурсів, вивченню та впровадженню передового досвіду в економії, матеріально-технічному та моральному стимулюванню економії ресурсів і зниження непродуктивних витрат і втрат.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

В даній роботі були розглянуті основні теоретичні питання управління ліквідністю аграрних підприємств.

При написання роботи були закріплені та розширені теоретичні знання та здобуті практичні навички з управління ліквідністю аграрних підприємств на Товаристві з обмеженою відповідальністю «Інтерагроінвест», розташоване в смт. Ставище, Білоцерківського району, Київської області, що виступило об'єктом дослідження даної магістерської роботи.

Завершальним етапом аналізу ліквідності підприємства є формування аналітичних висновків, які дають змогу отримати інформацію про чинники впливу на діяльність підприємства та сформулювати пропозиції і рекомендації для підприємства.

У процесі аналізу ліквідності балансу важливим є визначення чинників, які зумовлюють їх зміну. До таких чинників варто віднести обсяги короткострокової заборгованості; структуру поточних боргів; надійність та платоспроможність кредиторів; напрями використання залучених чи позикових коштів; структуру оборотного капіталу підприємства; вид діяльності підприємства; наявність дебіторської заборгованості (термін виникнення та погашення); наявність розроблених заходів комплексного управління оборотними активами; наявність розроблених схем розрахунків із покупцями та постачальниками; збутову політику підприємства.

Зважаючи на результати дослідження, ТОВ «Інтерагроінвест» має стійкий фінансовий стан. Аналіз ліквідності дає підстави стверджувати, що підприємство не порушує правила фінансування, кредитоспроможне та привабливе як діловий партнер. Проте надалі його фінансова діяльність має бути спрямована на забезпечення систематизованого надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, зокрема визначення оптимальних обсягів виробничих запасів, координації планів виробництва та продажу, забезпечення безперебійності роботи підприємства.

Грошові кошти є складною й багатоплановою фінансовою категорією, що використовується як інструмент оцінки, засіб платежу та заощадження, є ресурсом і результатом діяльності агропромислових підприємств, адже вона є важливою передумовою успішного ведення господарської діяльності.

Досягається налагодженням ритмічної та ефективної роботи підприємств і вмідим управління виробничими фондами та джерелами їх формування. Тому, з огляду на безсумнівне значення коштів як основного елемента забезпечення фінансової стійкості підприємства оптимізація й управління грошових потоків повинні стати одним із найважливіших напрямів діяльності підприємств.

Для покращення ефективності діяльності та фінансового стану в цілому керівництву ТОВ «Інтерагроінвест» доцільно застосовувати якісне та ефективне планування грошових потоків, оскільки від спроможності своєчасно та в необхідному обсязі їх генерувати залежать платоспроможність підприємства та ліквідність його активів. Така система повинна включати планування і прогнозування грошових потоків.

Аналіз ліквідності балансу підприємства відіграє важливу роль для характеристики його фінансового стану. Ліквідність є головним фактором, який визначає ступінь ризику вкладень в оборотні активи.

Проведені розрахунки свідчать про фінансову стійкість ТОВ «Інтерагроінвест» і надають можливість виявляти загрози, слабкі місця, ризики банкрутства та інші можливі негативні чинники для прийняття подальших управлінських рішень з метою покращення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства.

Нині не існує жодного оптимального методу визначення ліквідності та платоспроможності підприємства. Майже всі методи мають свої недоліки та переваги, а тому потрібно комплексно використовувати наявний методичний апарат визначення міри ліквідності та платоспроможності підприємства. Також доцільно розробляти нові підходи до їх оцінки, які б не оперували

результатами минулих подій (даними попередньої фінансової звітності), а давали б можливість прогнозу рівня відповідних показників хоча б на найближче майбутнє. При цьому чи не основною проблемою аналізу ліквідності та платоспроможності підприємств є не тільки відсутність єдності в трактуванні назв, порядку розрахунку та нормативів використовуваних показників, але й обмеженість більшості технологій аналізу ліквідності і платоспроможності, що, відповідно, створює потребу в додатковому науковому пошуку вирішення цих проблем.

Розв'язання проблеми відновлення прибутковості як комплексного завдання потребує дотримання принципу оптимальності і урахування взаємопов'язаності показників рентабельності, обіговості та заборгованості. Збалансування руху коштів у короткостроковому періоді у кризових умовах досягається узгодженістю грошових потоків за операційною, інвестиційною і фінансовою діяльністю у часі і за обсягами при реалізації заходів зі скорочення операційних витрат за основним видом діяльності, зростання грошових надходжень від реалізації продукції і у процесі здійснення інвестиційної діяльності.

Результати дослідження підтверджують важливість та необхідність розробки управлінських заходів щодо підвищення та зміцнення рівня платоспроможності на промисловому підприємстві, а застосування визначених напрямків фінансової стабілізації в практичну діяльність цих підприємств будуть сприяти вирішенню завдань підвищення їх платоспроможності та ліквідності в умовах сьогодення.

Для зміцнення фінансового стану сільськогосподарських підприємств необхідно:

- ✓ оптимізувати собівартість продукції шляхом оптимізації постійних витрат на управлінський персонал;

✓ модернізувати оптимізаційну структуру капіталу, де можливість використання залучених коштів для удосконалення матеріально-технічної бази є ефективною;

✓ покращити співвідношення основного та оборотного капіталів, для поліпшення показників ліквідності підприємства;

✓ форсування оборотності грошових потоків з метою запобігання виникнення ризику неплатоспроможності, визначення попереднього моніторингу фінансової стійкості покупця;

✓ врахувати оптимальне та ефективне співвідношення власного й позикового капіталів.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський кодекс України. Документ №436-IV від 16 січня 2003 р.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

2. Закон України «Про підприємства в Україні» від 27 березня 1991 р.

3. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991р.

4. Закон України «Про підприємництво» від 7 лютого 1992 р.

5. Закон України «Про банкрутство». Відомості Верховної Ради України.
1992. №31.

6. Наказ Міністерства фінансів України «Питання складання фінансової звітності» від 24 лютого 2000 р. №37.

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. №419 «Про складання фінансової звітності».

8. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури. 2011. 328 с.

9. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2010. 152 с.

10. Бержанір І. А. Діагностика показників ліквідності підприємств. Фінансове забезпечення сталого розвитку економіки України: колективна монографія. За ред. Слатвінського М.А. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2016. 151–156 с.

11. 12. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: [навч. посібник] М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. К.: КНЕУ, 2005. 592с.

13. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. И.А. Бланк. В 2-х т. Т. 1 К.: Эльга, 1999. 590 с.

14. Бригхэм Юджин Ф. Энциклопедия финансового менеджмента: сокр. пер. с англ. Ред. кол.: А.М. Емельянов, В.В. Воронов, В.И. Кушлин и др. Д.: РАГС; ОАО "Изд-во "Экономика", 1998. 823 с.

15. Гулзенко Н.М., Китайчук Т.Г. Роль обліку в забезпеченні економічної безпеки підприємств. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. № 3. С.125-134.

16. Деменіна О.М. Управління грошовими потоками в межах концепції фінансової рівноваги підприємства. О.М. Деменіна. Актуальні проблеми економіки. 2004. №7(37). С. 14-18.

17. Дорошенко А. П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства. Ефективна економіка. 2010. № 3. URL: www.economy.nauka.com.ua.

18. Спіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність: практикум. І. Ю. Спіфанова, В. В. Джелжула. Вінниця: ВНТУ, 2017. 143 с.

19. Інноваційна економіка : теоретичні та практичні аспекти : [моногр.]. Вип. 1; за ред. д.е.н., доц. Є. І. Масленнікова. Херсон: Гринь Д.С., 2016. Вип. 1. 854 с.

20. Калетнік Г.М. Стратегіко-інституційні засади ефективності використання потенціалу аграрного сектору економіки. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2015. №1. С.3-15.

21. Калетнік Г., Козловський С., Козловський В. Стійкість економіки як фактор безпеки та розвитку держави. Економіка України. 2012. № 7. С. 16-25.

22. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент. К.: Знання, 3-тє вид., 2008.

23. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Р.О. Костирко. Х.: Фактор, 2007. 784 с.

24. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія. Л.А. Лахтіонова. К.: КНЕУ. 2001. 388 с.

25. Лемішко О.О. Ліквідність сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах господарювання. Вісник аграрної науки. 2014. № 12. С. 56-

26. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 302 с.

27. Мазур В. А., Томчук О. Ф., Браніцький Ю. Ю. Методика аналізу фінансового стану підприємства відповідно до вимог внутрішніх і зовнішніх користувачів. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. №3. С. 7-20.

28. Майборда О. В. Оптимізація фінансових потоків промислового підприємства: теоретичні аспекти питання. О. В. Майборда. Економіка розвитку. Харків: ХНЕУ. 2012. №1(61). С. 107-110.

29. Масленніков Є. І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства [моногр.]. Є. І. Масленніков. Одеса: Прес-кур'єр, 2015. 316 с.

30. Мних Є. В. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: КНТУ, 2014. 536 с.

31. Очеретько Л. М., Кончева М. О. Формування обліково-інформаційного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства. Сталій розвиток економіки. 2015. №2. С. 221-226.

32. Правдюк Н. Л., Мулик Т. О., Мулик Я. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: обліково-аналітичний аспект. Монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2018. 224 с.

33. Правдюк Н. Л., Правдюк М. В. Якість облікової інформації: сутність та методика оцінки. Облік і фінанси. № 2 (72). 2016. С. 57-65.

34. Правдюк Н. Л. Обліково-аналітичне забезпечення управління прибутком підприємства. Облік і фінанси. 2015. № 4 (70). С. 53-60.

35. Сарапіна О. А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2012. № 2. С. 47-58.

36. Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. Фінансовий аналіз: Ч. 2. Спеціальні методи фінансового аналізу: навч. посіб. Дніпро: НМетАУ, 2016. 76 с.

37. Танклевська Н.С. Основи формування фінансової безпеки функціонування сільського господарства як бази економічного розвитку. Науковий вісник НУБІП України: серія Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2015. № 222. С.15-20 URL:<http://efm.vsau.org/>

38. **ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики, 2019, № 2**

39. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства: навч. посібник для студ. екон. спец. вищих навч. закл. Н.В. Тарасенко. Національний банк України; Львівський банківський ін-т. 2. вид., стер. К.: Алерта, 2003. 486 с.

40. Терен Г.М. Система методологічних елементів аналізу ліквідності сільськогосподарського підприємства. Агросвіт 2017 № 21. С. 30-34.

41. Ткаченко А.М. Дескриптивні моделі діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства. А.М. Ткаченко, О.П. Єлець. Економічний вісник Донбасу 2016. № 4. С. 149-151.

42. Ткаченко І.П. Фінансовий аналіз: конспект лекцій для студ. усіх форм навч. Кам'янське: ДДТУ, 2018. 223 с. URL:
<http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/36/7-36-k192.pdf>.

43. Тридід О.М. Економіко-математичні моделі оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання: монографія. О.М. Тридід, О.П. Тижненко, Л.О. Тижненко. К.: Каравела, УБС НБУ, 2015. 213 с.

44. Трусова Н. В. Аналіз елементів механізму виникнення кризи ліквідності аграрних підприємств. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. № 1(3). С. 271-277.

45. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник /О.С. Філімоненков. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2015. 360 с.

46. Фінанси в трансформаційній економіці України: навч. посібник. За ред. М.І. Крупки. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2007. 614с.

47. Халатур С. М. Методологія оцінки ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств. Халатур С. М., Бровко Л. І., Моруга Т. О. Економіка та держава. 2017. №12. С. 56-60.

48. Халатур С.М. Бровко Л.І., Моруга Т.О. Методологія оцінки ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських. Економіка та держава. 2017. № 12. С. 56-60.

49. Харченко В. А. Система управління грошовими потоками підприємства. В.А. Харченко. Вісник економічної науки України. 2011. №1. С. 161-165.

50. Хринюк О. С. Сутність фінансового потенціалу підприємства / О. С. Хринюк, В. А. Бова. Актуальні проблеми економіки та управління. 2017. №11. С. 1-9.

51. Чайка Т.Ю., Александрова В.О., В.В. Бабіч. Платоспроможність, ліквідність і фінансова стійкість: теоретичні і методичні аспекти аналізу. Вісник Національного технічного університету «ХП» (економічні науки) Bulletin of the National Technical University «KhPI» (economic sciences) : зб. наук. пр. Харків : НТУ «ХП», 2018. № 37 (1313). С. 82-89.

52. Школьник І. О. Фінансовий аналіз. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 368 с. URL: <http://cul.com.ua/preview/fash.pdf>.

53. Шербань О. Д. Стратегічні орієнтири управління ліквідністю та діловою активністю підприємства. О. Д. Шербань. Економічний аналіз : зб. наук. праць. Том 23. № 2. С. 206-212.

54. Яловий Г.К. Концептуальні підходи до визначення фінансової стійкості підприємства. Г.К. Яловий, Н.П. Бакеренко. Науковий вісник НЛТУ України. 2016, вип. 18.5 С. 115-124.

55. Яцишин Н. Методика аналізу фінансового стану підприємства. Н. Яцишин. Економічний аналіз: зб. наук. Праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного

економічного університету. Економічна думка”, 2014. Вип. 10, Ч. 4. С. 439–445.

56. Yaremuk H. Ya. (2015) Methodical approaches to assessing the solvency of the enterprise. Effective economy, no. 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=45072>.

57. Vlasova N.O., Fichugina T.S., Smirnova P.V. (2010) Assessment of liquidity and solvency of retail trade enterprises: monograph. Kharkiv: Kharkiv state University of Food and Trade, 222 p.

58. Klymenko V.S. (2017) The method of assessing the solvency and liquidity of the enterprise: a scientific article, p. 675. URL: http://www.vier.com.ua/konfa/27_03/4/7.pdf

59. Maiboroda G.E., Kosareva I.P., Lesnyak A.O. (2017) Solvency of the enterprise and the formation of its support system. The solvency of the enterprise and the formation of its support system. Global and national problems of the economy, no. 18, pp. 256–260. URL: <http://global-national.in.ua/archive/18-2017/49.pdf>

60. Teren H.M. (2016) The system of indicators of the analysis of liquidity of the enterprise. Investments: practice and experience, no. 8, pp. 36–41. URL: http://economy.chnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/02/Teren_2016.pdf

61. Zhuravlyova Yu. Yu. (2009) Solvency of the enterprise and ways of ensuring it. monograph. Poltava. R.VV. BUSKIL, 73 p.

62. Financial reporting of WPF "Oksana" for 2018–2022.